
Hoofdpijnennota voor het Streekplan 2004

GS Gelderland

16 maart 2004

Inhoud

1. Inleiding	3
1.1. Voorgeschiedenis en proces	3
1.2. Trends & ontwikkelingen	5
2. Wat willen we (doelstellingen en uitgangspunten)	7
2.1 Doelstelling	7
2.2 Uitgangspunten	8
2.2.1 Algemeen	8
2.2.2 Grensoverschrijdend denken	8
2.2.3 Lagenbenadering	8
2.2.4 Omgaan met ruimtelijke kenmerken (kwaliteit)	9
2.2.5 Zorgvuldig ruimtegebruik (intensiveren, combineren, herstructureren, transformeren)	10
3. Hoe pakken we het aan (sturingsfilosofie)	11
3.1 Provinciale rol	11
3.2 Stimuleren regionale afstemming	11
3.3 Monitoring vervangt deels bestemmingsplantoetsing	12
3.4 Ontwikkelings- en uitvoeringsgerichte rol	12
3.5 Verevening	13
4. Generieke hoofdlijnen voor het Gelderse ruimtelijke beleid	14
4.1 Algemeen	14
4.2 Naar een nieuwe systematiek	14
4.3 De groen/blauwe basis	16
4.3.1 Algemeen	17
4.3.2 Natuur	17
4.3.3 Landschap en cultuurhistorie	18
4.3.4 Water	19
4.3.5 Hergebruik vrijgekomen gebouwen in de groen/blauwe basis	20
4.4 De 'rode' functies	21
4.4.1 Algemeen	21
4.4.2 Bundeling in stedelijke netwerken, regionale centra/-netwerkvorming	22
4.4.3 Afstemming verstedelijking en verkeersinfrastructuur	23
4.4.4 Sociaal-culturele dimensie	24
4.4.5 Wonen	25
4.4.6 Economische dimensie	26
4.4.7 Glastuinbouw en landbouwonwikkelingsgebieden	28
4.5 Dynamisch landelijk gebied	29
4.6 Sectoren en thema's	32
4.6.1 Toerisme en recreatie	32
4.6.2 Teeltondersteunende voorzieningen land- en tuinbouw	33
4.6.3 Delfstoffenwinning	33
4.6.4 Windturbines	34
5. Gelderse regio's	35
5.1 Algemeen	35
5.2 De koers en ambities van de regio's	36
5.3 Beleidsconclusies voor het gebiedsspecifieke beleid	42

1.1 Voorgeschiedenis en proces

Dit document bevat de hoofdlijnen voor het nieuwe Gelderse streekplanbeleid dat in 2005 van kracht moet worden. Deze hoofdlijnen zijn een ‘tussenproduct’ in de voorbereiding van het nieuwe streekplan. Het nieuwe streekplan wordt namelijk ‘interactief’ opgesteld. Op een aantal cruciale momenten in de beleidsvoorbereiding wisselen wij van gedachten met maatschappelijke organisaties, andere overheden en de Gelderse burger. Dit is zo’n moment.

Aan de vaststelling van deze hoofdlijnen door ons is al enige gedachtewisseling vooraf gegaan. De discussie over de hoofdlijnen draagt bij aan de bepaling van de hoofdkeuzen die in het ontwerp-streekplan worden uitgewerkt. Publicatie van het ontwerp-streekplan is voorzien voor de zomer van 2004, waarna de formele procedures worden doorlopen, en Provinciale Staten het nieuwe streekplan eind 2004 kunnen vaststellen.

De provincie Gelderland is in het najaar van 2002 gestart met de voorbereiding van het nieuwe streekplan Gelderland; het gaat om de integrale herziening van het Streekplan Gelderland dat vanaf 1996 van kracht is.

We hebben de aftrap gegeven met het publiceren van de werkboek / reactiemap ‘Koersen op kwaliteit’. In november 2002 is over een aantal hoofdthema’s gediscussieerd in het zogenaamde ‘koersdebat’ in Zutphen met vertegenwoordigers uit alle geledingen van de Gelderse samenleving.

De reacties van burgers (o.a. via internet) en maatschappelijke organisaties zijn daarop verwerkt in de ‘Agenda voor het nieuwe streekplan van Gelderland (ANS)’.

Deze agenda is door ons op 25 februari 2003 vastgesteld en met instemming besproken met de Commissie Ruimtelijke ordening en de PPC.

In ‘ANS’ zetten we in op:

- een meer kwalitatieve benadering,
- op een meer ontwikkelingsgerichte aanpak en een minder gedetailleerde toelatingsplanologie,
- op gebiedsgericht - regionaal gedifferentieerd ruimtelijk beleid, en
- op het verleggen van de aandacht van plantoetsing naar planbegeleiding.

De aanzetten voor vernieuwing van het beleid zijn beschouwd in vijf dimensies: de sociale, economische, waterhuishoudkundige, ecologische en culturele.

Na de verkiezingen van de Provinciale Staten in maart 2003 hebben Provinciale Staten in haar nieuwe samenstelling het Statenakkoord voor de periode 2003-2007 vastgesteld. Daarin is vastgelegd dat de inhoud van de ‘Agenda Nieuw Streekplan’ het vertrekpunt is voor het nieuwe streekplanbeleid.

In de loop van 2003 is gewerkt aan diverse bouwstenen. Dit betrof de generieke ruimtelijke beleidskaders. En er is daarnaast intensief gewerkt aan het meer gebiedsgedifferentieerd invullen van het ruimtelijk beleid. Daartoe hebben wij de zes Gelderse WGR-regio’s (Wet Gemeenschappelijke Regelingen) – KAN, Stedendriehoek, WERV/Vallei, Noord-Veluwe, Rivierenland, Achterhoek – concept-regionale structuurvisies laten opstellen. De Gelderse regio’s hebben hiermee een belangrijke inbreng in de totstandkoming van het Gelderse ruimtelijk beleid voor de periode 2005 -2015.

In de generieke sfeer is onderzoek verricht naar de ontwikkeling van de verstedelijking in Gelderland en is de werking van het Streekplan 1996 geëvalueerd en zijn ambtelijke bouwsteennotities opgesteld voor de vernieuwing van het verstedelijkingsbeleid en het beleid voor het landelijk gebied. Voorts is op het raakvlak met de andere beleidsvelden een aantal aanvullende verkenningen en studies verricht.

In het najaar van 2003 is een bijeenkomst georganiseerd waar alle betrokkenen van gedachten hebben gewisseld over de relatie tussen regionale structuurvisies en de ontwikkelde generieke beleidslijnen. Om bij te dragen aan deze discussie hebben wij op 4 november 2003 de zogenaamde Denklijnennotitie Streekplan 2004 vastgesteld en met instemming besproken met de Commissie Ruimtelijke ordening en de PPC. In deze Denklijnennotitie hebben wij drie generieke beleidsonderwerpen uitgewerkt die wij van belang achtten voor de vormgeving van de zes regionale structuurvisies. Het betrof denklijnen omtrent een andere manier van bundelen van wonen, werken en voorzieningen, werken met een provinciale contour rond kenmerken/structuren die gevrijwaard zouden moeten worden van verstedelijking en het bieden van mogelijkheden voor hergebruik voor wonen en werken in vrijgekomen (agrarische) bebouwing in het landelijk gebied. Met de denklijnennotitie werden de regio's in staat gesteld deze bij de totstandkoming van de regionale structuurvisies te betrekken.

De provincie Gelderland wil niet alleen nieuwe beleidskaders hanteren voor de uitvoering van het ruimtelijk beleid in de komende jaren, maar tevens voor de uitvoering van de strategische beleidsplannen voor verkeer en vervoer (Provinciaal Verkeer & Vervoer Plan 2), milieu (Gelders Milieuplan 3), en water (Waterhuishoudingsplan 3) en economie (Sociaal-economisch beleidsplan). Evenals het nieuwe streekplan bieden wij deze plannen in 2004 aan Provinciale Staten ter vaststelling aan. Op het raakvlak met de andere beleidsvelden is een aantal aanvullende verkenningen en studies verricht.

Daarmee is het Gelderse strategische omgevingsbeleid in 2004 geheel geactualiseerd als integraal uitvoeringskader van het Gelders omgevingsbeleid.

Het nieuwe streekplan wordt geheel afgestemd op de beleidskeuzen die in het kader van de andere strategische omgevingsplannen worden gemaakt en omgekeerd.

Naast de wisselwerking tussen de vier Gelderse strategische omgevingsplannen is ook de afstemming op de Reconstructieplannen van grote betekenis. In 2004 zullen wij namelijk ook de drie Reconstructieplannen voor Achterhoek-Liemers, Veluwe en Gelderse Vallei / Utrecht Oost ter vaststelling aan Provinciale Staten aanbieden.

Deze plannen zijn voorbereid door de drie Reconstructiecommissies die als adviescommissies door Provinciale Staten zijn ingesteld op grond van de Reconstructiewet. Met deze plannen wordt een belangrijke impuls gegeven aan het (her)inrichtings- en uitvoeringsbeleid voor de afstemming van (intensieve) landbouw, natuur, waterhuishouding, milieu, recreatie en landschapsinrichting van drie gevoelige delen van het landelijk gebied in Gelderland. Het beleid in de drie hoofdzones (extensivering, verweving, landbouwontwikkeling) is onder andere gericht op vermindering van de milieudruk van intensieve veehouderij op verzu-

ringsgevoelige natuur, naast veterinaire risicoverkleining. Deze zonering werkt op belangrijke onderdelen direct wettelijk door naar het ruimtelijk beleid in streek- en bestemmingsplannen.

Tot slot moet worden gewezen op de relatie met het in ontwikkeling zijnde rijksbeleid: de Nota Ruimte. In de loop van 2004 is de publicatie van deze nota voorzien, als afronding en actualisering van de procedures die vorige kabinetten hebben gevoerd met betrekking tot de Vijfde nota Ruimtelijke ordening. Het belang dat aan provinciale afweging in het ruimtelijk beleid wordt toegekend, lijkt toe te nemen. Tevens is een fundamentele herziening van de Wet op de Ruimtelijke Ordening in procedure. Verwacht wordt dat deze wetswijziging in 2006 van kracht wordt. Het nu in voorbereiding zijnde streekplan kan formeel niet vooruit lopen op de wetswijziging. Feitelijk bereiden wij ons daar wel op voor door in het plan een heldere scheiding te maken tussen visie en beleidsregels en door scherp af te bakenen wat we van provinciaal belang achten.

In de veelheid aan afstemmingen wordt in deze hoofdlijnennota voor het nieuwe streekplan vooral de synthese van generieke en gebiedsspecifieke visies op de gewenste ruimtelijke ordening en ontwikkeling centraal gesteld.

In deze nota trekken wij daaruit de belangrijkste beleidsconclusies. Op basis van de uitkomsten van consultatie van maatschappelijke organisaties en overheden zullen wij de hoofdlijnen uitwerken tot het ontwerp-streekplan.

1.2 Trends & ontwikkelingen

Het nieuwe Streekplan Gelderland wordt opgesteld tegen de achtergrond van een aantal trends in de maatschappelijke ontwikkeling.

Voor de sociaal-economische ontwikkeling van Gelderland in N.W.-Europees perspectief is de *zakelijke dienstverlening en ontwikkeling van kennis-economie* van toenemend belang.

Steden functioneren steeds meer als motor van de economie. Internationale competitie speelt zich op het niveau van de steden af. Het gaat hierbij steeds minder om de steden op zichzelf, maar om onderlinge verbanden tussen steden en overige kernen die samen netwerken vormen. De kwaliteit van de omgeving is een noodzakelijke voorwaarde voor een sterke internationale concurrentiepositie. Het gaat om zaken als duurzaamheid en stabiliteit, veiligheid en droge voeten, historische binnensteden, sociale cohesie, cultuur, ontspanning en recreatieve mogelijkheden. Het zijn elementen die essentieel zijn om steden hun centrale rol in regionale ontwikkeling te laten spelen, en waarmee regio's zich kunnen onderscheiden.

Het benutten van comparatieve voordelen in een steeds Europees en internationaler opererende diensten- en kenniseconomie, is ook in het ruimtelijk beleid een belangrijk motief voor het kiezen van ontwikkelingsrichtingen. Profileren als vestigingsmilieu overstijgt het niveau van afzonderlijke steden of gebieden, en is vooral relevant op regionaal niveau.

De ruimtelijke inrichting is minder gebaseerd op 'nabijheid' en meer op 'bereikbaarheid'. De hoogwaardige werklocaties, de steden en de suburbane gebieden in de regio moeten onderling goed verbonden zijn, ook waar het om openbaar vervoer gaat.

Gezien de groei van het aantal huishoudens ontkomt Gelderland de komende jaren niet aan verdere verstedelijking. De bestaande steden bieden onvoldoende ruimte om die sterke groei op te vangen; ook als maximaal wordt ingezet op *stedelijke vernieuwing door middel van intensiveren, combineren, herstructureren* en transformeren in bestaand bebouwd gebied. Binnen en nabij de stedelijke netwerken en kernen moeten daarom ook nieuwe woon- en werkgebieden worden ontwikkeld.

De vitaliteit en kwaliteit van het landelijk gebied (en de kernen daarin) staat onder druk. De positie van de landbouw als beheerder van de groene ruimte verzwakt. Door het ruimtelijk beleid voor stad en land sterker op regionale schaal af te stemmen, moeten regio's meer als complete woon-, recreatie en werkmilieus gaan functioneren.

Wat willen we

(doelstelling en uitgangspunten)

2.1 Doelstelling

De hoofddoelstelling van het Gelders ruimtelijk beleid voor de periode 2005-2015 is om de ruimtebehoefte zorgvuldig te accommoderen en te bevorderen dat publieke (rijk, provincie, gemeenten, waterschappen) en private partijen de benodigde ruimte vinden, op een wijze die meervoudig ruimtegebruik stimuleert en regionale verscheidenheid, identiteiten en ruimtelijke kenmerken versterkt.

Met het Gelderse ruimtelijke beleid willen wij bijdragen aan de versterking en benutting van de ecologische, economische en sociaal-culturele positie van Gelderland als één van de Europese regio's, gelegen in het sterk verstedelijkte N.W.-Europa.

Bundeling van verstedelijking en vervoersstromen en een zorgvuldige afstemming tussen beide is een belangrijke strategie om bij te dragen aan een positieve wisselwerking. Wij willen stedelijke dynamiek op elkaar betrekken in 'stedelijke netwerken'.

Daarnaast moet onder ogen worden gezien dat de mogelijkheden afnemen om op basis van het voortbrengend vermogen van grond (landbouw) het landelijk gebied in sociaal-economische zin een 'eigen' signatuur en de ruimtelijke structuurkenmerken te laten dragen. Er is behoefte aan nieuwe dragers in economische zin te behoeve van de leefbaarheid van het landelijk gebied.

Daarbij wil de provincie – sterker dan in de eerdere streekplannen – een impuls geven aan de vitaliteit van het landelijk gebied met niet-agrarische werkfuncties, recreatie en wonen. De sociaal-culturele relaties tussen 'stad' en 'land' zijn al jaren geïntensiveerd. Ruimtelijk vraagt dat om een andere verdeling van functies in 'stad' en 'land' die de ruimtelijke kwaliteit van de stad en het platteland kan bevorderen. Stad en land worden niet meer als tegenhangers opgevat, maar vormen samen één speelveld.

Het zoeken van de balans in de mate van bundeling en de bijdrage van nieuwe functies aan de vitaliteit van het landelijk gebied is aan de orde in het nieuwe streekplan.

Beleidsconclusie:

Loslaten tegenstelling stad/land; in regionale samenhang met nieuwe ruimtegebruiksvormen en nieuwe stad/land-relaties een balans vinden tussen:

- *bundeling als middel om steden/stedelijke netwerken als sociaal-economische brandpunten te laten functioneren en voor voldoende draagvlak voor gespecialiseerde voorzieningen met (boven)regionale betekenis te zorgen en*
- *ruimte in kleinere kernen en vrijgekomen bebouwing in het landelijk gebied voor wonen en nieuwe economische dragers en als versterking van de vitaliteit van het landelijk gebied.*

2.2 Uitgangspunten

2.2.1 Algemeen

- a. We gaan uit van de basiskwaliteitsnormen door te voldoen aan de voor iedere burger vastgelegde wettelijke eisen voor veiligheid, gezondheid en milieubelasting. De relatie tussen het Gelders Milieubeleidsplan en Streekplan komt hierin tot uiting.
- b. En de provincie richt zich op de ontwikkeling van - op provinciaal niveau - belangrijke ruimtelijke waarden / structuren. Juist door daar bij aan te sluiten stimuleert de provincie krachtige steden en een vitaal landelijk gebied.
- c. Hierbij wordt het algemene uitgangspunt gehanteerd de economische, ecologische en sociaal-culturele dimensies van de ruimte duurzaam te ontwikkelen. Van duurzame ruimtelijke ontwikkeling is slechts sprake als aan elk van deze dimensies in hun onderlinge samenhang recht wordt gedaan en daarmee de bruikbaarheid en aantrekkelijkheid van de ruimte voor bewoners, ondernemers en bezoekers toeneemt.

Het ruimtelijk beleid moet bijdragen aan een duurzame ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie en die van toekomstige generaties niet in gevaar brengt. Duurzame ontwikkeling omvat drie dimensies: ecologisch, economisch en sociaal-cultureel.

2.2.2 Grensoverschrijdend denken

Voor een goed streekplan moeten ruimtelijke verbanden gelegd. In een provincie-dekkend streekplan voor een zo grote en complexe provincie als Gelderland is dat al moeilijk genoeg. De neiging is dan groot om veel energie te steken in een goede afstemming van functies binnen Gelderland. Maar Gelderland is geen geïsoleerd gebied. Dat geldt voor alle drie 'lagen'. Het water en de ondergrond houden niet op bij de provinciegrens en de activiteiten buiten Gelderland hebben grote invloed op Gelderland en vice versa. De provincie wil (plan)grensoverschrijdend denken bij gemeenten en andere plannenmakers sterk bevorderen.

Ook voor de provincie geldt dat haar ruimtelijk beleid moet zijn gebaseerd op grensoverschrijdend denken en doen: zowel ten aanzien van de burens in Nederland als in Duitsland. Gelderland is doordrongen van de betekenis van de ontwikkelingen in N.W.-Europees verband, en zal die ook in haar streekplan betrekken.

2.2.3 Lagenbenadering

Bij ruimtelijke afwegingen moeten de patronen en processen in de *ondergrond* (bodem, water en archeologische informatie), in de *infrastructuur* en in het *ruimtegebruik* met elkaar in verband worden gebracht. Lange termijnprocessen als klimaatverandering en verandering van bodemprofielen / hoogteligging hebben ingrijpende effecten op de ondergrond in wijder verband, met name op de waterhuishouding.

De fysieke (verkeer & vervoer) en onzichtbare (ondergronds of straal, o.a. voor informatie en communicatie) verbindingen zijn de lijnen waarlangs op de 'knooppunten' de stedelijke netwerken functioneren. Deze stroomlijnen het ruimtegebruik, de economische dynamiek en sociaal-culturele cohesie. Ook de

infrastructuur van sociaal-culturele en onderwijsvoorzieningen zijn bepalend voor het functioneren van stad en land.

Geen van deze lagen bepaalt alleen de ruimtelijke ontwikkeling. Wel stelt elke laag condities aan de andere lagen en is daarmee van invloed op ruimtelijke afwegingen en keuzen. Een onderliggende laag stelt condities aan een bovenliggende.

Bij ruimtelijke afwegingen wil de provincie tot duurzame oplossingen komen door de ondergrond en fysieke en sociale infrastructuur / netwerken als conditionerend te beschouwen ten opzichte van het ruimtegebruik. Daarmee zullen in de komende streekplanperiode de ondergrond, water en de fysieke en sociale infrastructuur sterker sturend zijn in provinciale ruimtelijke afwegingen dan in de afgelopen periode.

Beleidsconclusie:

Om te sturen op duurzame oplossingen in de provinciale ruimtelijke planning en -inrichting wordt in het nieuwe streekplan de 'lagenbenadering' toegepast, waardoor bodem, water en bereikbaarheid sterker sturend worden dan voorheen.

2.2.4 Omgaan met ruimtelijke kenmerken (kwaliteit)

Het resultaat van de ruimtelijke afwegingen en keuzen is een afspiegeling van 'politieke' voorkeuren en trends, waarbij ruimtelijke kenmerken (kwaliteit) worden benut en ook nieuwe worden toegevoegd. Wij willen scherper kenmerken en waarden van provinciaal belang identificeren (generiek) waarnaast er beter kan worden ingespeeld op (deel)gebiedsspecifieke kenmerken en waarden. Het geheel aan kenmerken heeft betekenis voor de samenleving en kan worden uitgedrukt in de begrippen 'gebruikswaarde', 'belevingswaarde', 'toekomstwaarde'.

Hoge *gebruikswaarde* ontstaat als de ruimte meervoudig kan worden gebruikt (voor wonen en werken, maar ook recreëren en verplaatsen) zonder elkaar te hinderen en het liefst elkaar versterkend.

Belevingswaarde wordt bepaald door ruimtelijke variatie tegen de achtergrond van karakteristieke kenmerken (identiteit), sociale cohesie, culturele diversiteit, afleesbaarheid van (cultuur-)historie.

Toekomstwaarde heeft betrekking op milieukwaliteit, duurzaamheid, robuustheid en flexibiliteit in de tijd.

De onderlinge samenhang en afstemming tussen deze 'waarden' in ruimtelijke plannen is bepalend voor het bewerkstelligen van ruimtelijke kwaliteit.

Beleidsconclusie:

'Ruimtelijke kwaliteit' operationaliseren door aan de hand van ruimtelijke kenmerken de bijdrage aan gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde van ruimtelijke plannen in onderlinge samenhang te analyseren. In plannen moet de kwaliteit van het (deel)gebied worden gerelateerd worden aan de kwaliteit in wijder verband (grensoverschrijdend denken).

2.2.5 Zorgvuldig ruimtegebruik (intensiveren, combineren, herstructureren, transformeren)

Een aanzienlijk deel van de dynamiek als gevolg van het bouwprogramma voor wonen en werken moet worden ingezet voor stedelijke vernieuwing. In de Agenda Nieuw Streekplan zijn de motieven daarvoor al aangegeven. Door herstructurering van centra, woonwijken en bedrijventerreinen en deels ook door transformatie moet geïnvesteerd worden in de vernieuwing en kwaliteitsverbetering van de stedelijke gebieden die - naar huidige en toekomstige maatstaven - in de tweede helft van de 20^e eeuw te eenvormig tot stand zijn gekomen. Dit biedt tevens mogelijkheden om in sommige stadsdelen door middel van intensivering een ander woon/werkmilieu te creëren, en door functiecombinaties het gebruik van de stad te verlevendigen. Dit sluit aan bij de vraag naar centrum-milieus in steden en dorpen als gevolg van de vergrijzende samenleving. Door een deel van het bouwprogramma in te zetten voor stedelijke vernieuwing kan het 'ruimtebeslag' als gevolg van stedelijke uitbreiding geringer zijn. Bij de ambitie om de kwaliteit van de stedelijke woon- en werkmilieus te verbeteren hoort ook de aandacht voor de recreatieve en sportieve gebruiksmogelijkheden van de groene buitenruimte in en om stad en dorp.

Beleidsconclusie:

Zorgvuldig ruimtegebruik stimuleren door met regio's / samenwerkende gemeenten in overleg te treden over een streefpercentage voor het deel van het bouwprogramma dat in bestaand bebouwd gebied wordt ingezet voor stedelijke vernieuwing (intensiveringspercentage).

3.1 Provinciale rol

Het streekplan is een intermediair afstemmingskader in de ruimtelijke ordening. Enerzijds ten behoeve van de ruimtelijke (door)vertaling van wetten, regelingen en beleidskaders die op Europees en nationaal niveau van kracht zijn. Anderzijds als afwegingskader voor bestemmingsplannen waarmee gemeenten de – voor de burger – feitelijke ruimtelijke ingrepen bepalen.

De provinciale rol is toegespitst op het wettelijke toezicht op de wijze waarop in bestemmingsplannen (op juridisch zorgvuldige wijze) aan de ruimtelijke ontwikkelingen vorm wordt gegeven, door goedkeuring te geven aan bestemmingsplannen. Dit wordt veelal aangeduid met de term *'toelatingsplanologie'*. Ook wanneer in de toekomst aan de provinciale ambities om zelf een meer initiërende rol te spelen in (sommige) ruimtelijke ontwikkelingen van bovenlokale of regionale betekenis (ook wel aangeduid met *'ontwikkelingsplanologie'*) invulling wordt gegeven met de haar ter beschikking staande instrumenten en middelen, zal het streekplan een belangrijke rol blijven spelen in de toelatings sfeer. Daarom zal het streekplan afwegingsregels en -kaders moeten bevatten voor de beoordeling van (gemeentelijke) bestemmingsplannen en initiatieven van derden. Dit geldt zowel voor het streekplan zolang de huidige WRO van kracht is, als voor de 'provinciale structuurvisie' zo gauw de op handen zijnde fundamentele herziening van de WRO wordt doorgevoerd.

Wij willen ons bij dergelijke afwegingen meer toeleggen op de hoofdlijnen die van provinciaal belang zijn. Derhalve zullen wij in het nieuwe streekplan de ruimtelijke kenmerken en waarden duidelijker dan voorheen onderscheiden naar hun betekenis als drager van de ruimtelijke structuur die de provincie voor Gelderland van belang acht.

Voor een groter deel zullen gemeenten derhalve de vormgeving van hun ruimtelijke plannen moeten afstemmen op ruimtelijke kenmerken en waarden die zij van belang achten voor het bereiken van de gewenste ruimtelijke kwaliteiten in de leefomgeving.

Wij willen ons minder gedetailleerd met de locatiekeuze voor nieuwe functies en transformaties bemoeien. Dit kan door op regionale schaal de afstemming tussen het bouwprogramma en de ruimtelijke kenmerken vorm te geven voor de streekplanperiode. Hiervoor willen wij de regio's vragen zogenaamde zoekzones voor wonen en werken uit te werken.

3.2 Stimuleren regionale afstemming

Het nieuwe streekplan is gericht op minder gedetailleerde restrictieve regels en op stimulering van ontwikkelingsplanologie waarmee wij – regionaal gedifferentieerd – op de ruimtelijke dynamiek willen inspelen. Daarbij wordt een deel van de verantwoordelijkheid verlegd naar de afwegingen die in regionaal en gemeentelijk verband worden gemaakt.

Onder het motto 'decentraal waar het kan, en centraal waar het moet', wil de provincie met het nieuwe streekplan niet een 'toetsingskader van bovenaf' opleggen. Vandaar ook de uitnodigingen aan de WGR-regio's voor het maken van (concept-) regionale structuurvisies als bouwsteen voor het streekplan. Dit biedt enerzijds mogelijkheden voor het meer gebiedsgericht invullen van het ruimtelijk beleid (met name de regionale ruimtelijke structuurbeelden). Anderzijds biedt dit de mogelijkheid om tot afspraken tussen provincie en regio's/ *samenwerkende gemeenten/waterschappen te komen over het geleiden van ruim-*

telijke ontwikkelingen op basis van de regionale structuurvisie, als zelfbindende intergemeentelijke planvorm.

3.3 Monitoring vervangt deels bestemmingsplantoetsing

Met het vernieuwde ruimtelijk beleid willen wij voor de belangrijkste doelstellingen indicatoren aangeven, die in periodieke monitoring van de feitelijke ontwikkeling worden gebruikt om te beoordelen in hoeverre deze binnen of buiten een acceptabele bandbreedte van de doelstellingen verlopen. Sturen op aantallen en oppervlakten in de toetsing van bestemmingsplannen behoort daarmee tot het verleden. Iedere regio/gemeente kan - op basis van afspraken met de provincie - als uitwerking van de regionale structuurvisie op zoek naar de beste oplossing voor het op kwalitatieve grondslag bij elkaar brengen van vraag en aanbod. Over de kwalitatieve kenmerken van de vraag vindt afstemming plaats in de betreffende beleidssector (bijvoorbeeld: programmeringsoverleg wonen en werken). In het streekplan worden de belangrijke ruimtelijke principes verwoord, en in de regionale structuurvisies zijn of worden zoekzones voor het accommoderen van de functieverandering of belangrijkste nieuwe ruimtevragers aangegeven, afgestemd op de regionaal belangrijke structuurkenmerken. Over de ruimtelijke aspecten wordt periodiek met gemeenten RO-overleg gepleegd. Hiermee wordt het accent verlegd van plantoetsing naar planbegeleiding.

Beleidsconclusie:

'Decentraal waar het kan'. Meer vrijheid voor regionale en gemeentelijke afwegingen, door toepassing van regionaal afgestemde zoekzones voor wonen en werken.

3.4 Ontwikkelings- en uitvoeringsgerichte rol

Wij willen met het nieuwe streekplan invulling geven aan een meer ontwikkelings- en uitvoeringsgerichte rol van de provincie.

Daarbij gaat het om een selectie van projecten die van provinciale betekenis zijn en vanwege de bovenlokale aard en schaal niet (alleen) door gemeenten kunnen worden uitgevoerd. De provincie kan daarbij op verschillende manieren invulling geven aan haar initiërende rol. In het ontwerp-streekplan zal worden uitgewerkt op welke projecten in de streekplanperiode dit aan de orde kan zijn, en in welke rol(len) de provincie haar ontwikkelingsgerichte aanpak wil manifesteren. Deze vorm van ruimtelijk stimuleringsbeleid is bedoeld als complementair aan de coördinatie-, regie- en subsidiebijdragen die de provincie nu al biedt aan ontwikkelingsprojecten van andere overheden (o.a. contracten in het kader van Gelders Stedelijk Ontwikkelingsbeleid en bijdragen in het kader van Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing, economische revitaliserings- en innovatieprojecten, maar ook in de inrichtings- en uitvoeringslijn in het landelijk gebied zoals het Provinciale Uitvoeringsprogramma (PUP) en de reconstructieplannen).

Beleidsconclusie:

Functie streekplan verbreden: niet alleen kader voor toezicht en toelating, maar ook selectief provinciale ontwikkelingsprojecten initiëren.

3.5 Verevening

De provincie wil stimuleren dat bij functieverandering, inpassing van nieuwe functies of transformaties in de ruimtelijke plannen de gewenste omgevingskwaliteiten (ook in wijder verband) zo veel mogelijk gelijktijdig worden gerealiseerd. Hierbij gaat het veelal om aanleg en beheer van publieke / collectieve voorzieningen gerelateerd aan de nieuwe functies. Het betrekken van dergelijke verbeteringen van de omgevingskwaliteit in de exploitatieopzet van een ruimtelijk plan wordt aangeduid met de term 'verevening'.

De provincie wil stimuleren dat dit instrumentele principe - ter ondersteuning van het streven om meer te sturen op ruimtelijke kwaliteit - ook voor transformaties in het buitengebied en voor hergebruik van vrijgekomen gebouwen wordt toegepast. Om dit principe binnen één zelfde bestemmingsplangebied als 'binnenplanse verevening' toe te kunnen passen zal de begrenzing van bestemmingsplannen daar op afgestemd moeten zijn. Zo gauw het wettelijk mogelijk is om verevening over meerdere bestemmingsplangebieden ('bovenplanse verevening'), ook tussen gemeenten onderling, toe te passen willen wij dit stimuleren.

Beleidsconclusie:

Stimuleren dat bij functieverandering verevening wordt toegepast ter realisering van publieke voorzieningen en versterking van omgevingskwaliteit op de schaal waarop de ingreep doorwerkt.

Bij functieverandering in het landelijk gebied dit principe ook toepassen op versterking van publieke voorzieningen en ruimtelijke kwaliteit.

Daartoe stimuleren dat bestemmingsplangrenzen op de juiste schaal worden toegepast, en zo gauw de wet op de grondexploitatie dat mogelijk maakt bovenplanse verevening (ook tussen gemeenten) betrekken in de ontwikkelingsgerichte strategieën.

4.1 Algemeen

Wij willen het generieke beleid op hoofdlijnen aan de hand van één kaart, die is opgebouwd uit de volgende drie groepen, illustreren:

- de groen/blauwe basis die van provinciaal belang is;
- de “rode” functies waarbij bundeling van wonen/werken en vervoersstromen op provinciale schaal aan de orde is, en
- dynamisch landelijk gebied.

De groen/blauwe basis en de ‘rode’ functies vormen samen de provinciale ruimtelijke hoofdstructuur. Daarin zijn kenmerken en waarden aan de orde van provinciaal belang. De provincie zal zich in haar ruimtelijk beleid er op richten om die bijzondere kwaliteiten te borgen en te versterken.

In het dynamisch landelijk gebied is het beleid gericht op het versterken van de vitaliteit en ruimtelijke kwaliteit door ruime kaders voor ruimtelijke afwegingen door (samenwerkende) gemeenten te bieden.

Rond deze drie groepen hebben we in dit hoofdstuk onze voorstellen voor het generieke beleid voor het streekplan opgebouwd. We beëindigen dit hoofdstuk met een aantal specifieke beleidsthema's.

4.2 Naar een nieuwe systematiek

In het ontwerp-streekplan zullen we de basiskwaliteiten, bijzondere kwaliteiten en het accommoderen van ruimtebehoefte voor diverse functies en de ruimtelijke strategieën onderbouwen en systematisch uitwerken door de informatie als volgt te rubriceren:

Waarderen

In de eerste plaats zal in tekst en kaart worden onderbouwd hoe we aankijken tegen de huidige ruimtelijke structuren. Hierbij is vooral sprake van het selecteren en waarderen van *aanwezige* bijzondere (van provinciaal belang zijnde) kenmerken en waarden. De bijbehorende waarderingskaart bepaalt wat tot de Gelderse ruimtelijke hoofdstructuur behoort.

Signaleren

In de tweede plaats zal een actueel overzicht worden gegeven van alle ruimtelijke relevante gegevens gericht op de bescherming van basiskwaliteiten als (externe) veiligheid, gezondheid, kwaliteit milieu en water (lucht, geluid, drinkwater) en bijzondere kwaliteiten als cultuurhistorie en natuur. Het gaat daarbij om zowel beschermingsnormen die in Europese en rijksregelgeving is verankerd als om ruimtelijke bescherming die voortvloeit uit de Gelderse strategische omgevingsplannen.

Deze signalerende gegevens sluiten niet bij voorbaat ruimtelijke ontwikkelingen uit, maar zullen in de ruimtelijke afweging door gemeenten moeten worden betrokken of tot bijzondere vormen van inrichting moeten leiden. Wij zien de bijbehorende signaleringskaart als een afwegingsinstrument bij ruimtelijke plannen en de keuzes in de ontwikkeling van projecten.

Concretiseren

In de derde plaats willen wij een zoekzonekaart samenstellen waarin alle zoekzones zijn weergegeven voor specifieke functies die binnen de streekplantermijn moeten worden geaccommodeerd. Nadere planvorming moet leiden tot het concreter lokaliseren van de ruimtebehoefte voor de betreffende functies. Het betreft zoekzones voor nieuwe (hoofd)infrastructuur, windturbines, stedelijke uitleg, nieuwe natuur(verbindingen), (regionale) waterberging, ruimte voor de rivier, intensieve verblijfsrecreatie, (boven)regionale bedrijventerreinen, glas-tuinbouw, e.d. Het betreft zoekzones waarbij de exacte tracé- of locatiekeuze voor de bovenlokale functie nog niet definitief is bepaald. Het gaat dus niet om concrete ruimtelijke reserveringen.

Realiseren

In de vierde plaats zal op een strategiekaart worden aangegeven welke instrumenten we willen inzetten voor de realisering van het ruimtelijk beleid voor de planperiode 2005-2015. Wij willen met deze strategiekaart aangeven welke rol wij willen spelen in het benutten en versterken van de provinciale ruimtelijke hoofdstructuur (met strategieën als bescherming, ontwikkeling, transformatie, behoud door ontwikkeling). De provinciale uitvoeringsmiddelen (van beschermings- tot ontwikkelingsgerichte, publiekrechtelijk of privaatrechtelijk of financiële) moeten selectief en gericht worden ingezet op gebieden en netwerken van deze provinciale ruimtelijke hoofdstructuur.

Functieveranderingen of -verbreding kunnen ruimtelijk worden gereserveerd als deze definitief zijn begrensd en in de planperiode worden gerealiseerd. Dit geldt bijvoorbeeld voor de definitief begrensde regionale waterbergingsgebieden die planologisch als dubbelbestemming moeten worden vastgelegd (grotendeels via de Reconstructieplannen).

De gebieden die de provincie wil vrijwaren van verstedelijking zullen op deze kaart worden gemarkeerd. Binnen deze gebieden kunnen de vigerende bestemmingen worden gecontinueerd.

Beleidsconclusie:

We willen in het streekplan de volgende vierslag hanteren als basis voor het generieke beleid en de uitwerking van gebiedsgericht beleid:

- selecteren en waarderen van de aanwezige kenmerken en waarden (bestaande provinciale ruimtelijke structuren - bijzondere kwaliteiten);
- signaleren van ruimtelijk relevante bescherming van basiskwaliteiten (als veiligheid, gezondheid, milieu en water) en bijzondere kwaliteiten (als cultuurhistorie en natuur) ter attentie en afweging
- concretiseren: onderscheiden van zoekzones waarbinnen functieverandering (van provinciaal belang) wordt uitgewerkt tot ruimtelijke reservering;
- realiseren van de gewenste provinciale ruimtelijke hoofdstructuur, met ruimtelijke reserveringen en strategieën voor de planperiode.

In deze vierslag willen we zoals eerder in hoofdstuk 2 gesteld de lagenbenadering als uitgangspunt hanteren waarin water en bodem als ordenende basisprincipes worden gehanteerd en ruimtelijke keuzes meer op mobiliteit en infrastructuur worden afgestemd.

Voorts willen we gezien de in de inleiding geconstateerde trends en ontwikkelingen toe naar een andere benadering van de verhouding stad-land.

Beleidsconclusie:

We willen sturen op regionale afstemming, bundeling in netwerken en bijdragen aan vitaliteit en leefbaarheid van het landelijk gebied. Het accommoderen van een deel van de woon-, recreatie- en werk vraag in (kernen in) het landelijk gebied treedt in de plaats van sturing op een sterk onderscheid tussen kernen(hiërarchie) en landelijk gebied.

4.3 De groen/blauwe basis

4.3.1 Algemeen

Deze eerste groep staat in het teken van 'ecologie' en 'water' waarbij centraal staat 'vrijwaring van verstedelijking' en zorgvuldig zoeken naar duurzame ontwikkeling en kwaliteitsverbetering toegespitst op de aanwezige kenmerken en kwaliteiten.

Naast het vrijwaren van de waardevolle en kwetsbare gebieden van verstedelijking wil de provincie investeren in de kwaliteitsverbetering van deze gebieden. De uitvoering van de Reconstructieplannen moet daar in de komende periode voor de Achterhoek, Veluwe en Vallei een belangrijke rol in spelen.

Enerzijds wordt geïnvesteerd in verbetering van de kwaliteit van bodem, water en lucht in en rond grote natuureenheden. Anderzijds wil de provincie bijdragen aan de verdere realisering van de Ecologische Hoofdstructuur door nieuwe natuur (o.a. met beheerovereenkomsten met particulieren en door verwerving) te ontwikkelen en in te zetten op (robuuste) ecologische verbindingzones. Het programma Veluwe 2010 vervult hierbij een prominente rol.

In de komende decennia moeten ruimtelijke voorzieningen worden getroffen om de waterhuishouding (kwantitatief en kwalitatief) veilig en doelmatig te laten functioneren: 'Meebewegen met water'. Met planologische reserveringen moet worden voorzien in voldoende ruimte voor de rivier en voor regionale waterstemen, afgestemd op de voorziene grotere fluctuaties in neerslag en afvoer. Hetzelfde geldt voor de uitwerking van zoekzones voor regionale waterberging uit de stroomgebiedsvisies tot gebieden en voorzieningen voor waterberging.

4.3.2 Natuur

De ecologische hoofdstructuur (EHS), is sterk ruimtelijk structurerend op provinciaal niveau. Het is evident dat deze natuur als onderdeel van de Gelderse ruimtelijke hoofdstructuur moet worden gevrijwaard van versnippering en dat ook met het ruimtelijk beleid aan verbetering van de kwalitatieve condities voor het gewenste ecologisch functioneren van deze gebieden kan worden bijgedragen. De ecologische hoofdstructuur en natuurparels zijn onderdeel van de groen/blauwe basis.

Voor de onderdelen van de EHS en de natuurparels met een hoofdfunctie natuur zal ruimtelijk beleid worden uitgewerkt gericht op bescherming en ontwikkeling. Op de kaart bij deze Hoofdpijnnota zijn de EHS en de natuurparels met hoofdfunctie natuur in de 'groen/blauwe basis' opgenomen omwille van de

vrijwaring van deze gebieden van verstedelijking ('Nee, tenzij' beleid).

Voor de overige EHS onderdelen en natuurparels geldt dat voor vertaling in het streekplan allereerst helder moet worden in hoeverre aan deze gebieden een hoofdfunctie natuur kan worden toegekend met een daarop afgestemde begrenzing en/of een dubbelbestemming inclusief het benodigde beschermingsbeleid. Daarbij blijft het in het huidige beleid gehanteerde principe van het voorkomen van met het natuurbelang strijdige, onomkeerbare ontwikkelingen overeind, maar zal naar een voor het betrokken grondgebruik meer rechtszekerheid biedende begrenzing moeten worden gezocht.

Verbetering van de milieukwaliteit van verzuringsgevoelige delen van de EHS vindt onder andere plaats in het kader van de Reconstructieplannen, door het vastleggen van extensiveringsgebieden waarbinnen beleid gevoerd ter vermindering van de ammoniakuitstoot van de intensieve veehouderij in de directe nabijheid van gevoelige natuur.

In delen van de EHS zijn in de afgelopen periode ook zones aangewezen als beschermingsgebieden in het kader van de Europese Habitatrichtlijn en Europese Vogelrichtlijn. De aangewezen 'habitat'-gebieden vallen grotendeels samen met de - op grond van de Natuurbeschermingswet - aangewezen natuurmonumenten en met de natuurparels.

Voor de onderdelen van de EHS waarvoor de EU-richtlijnen gelden en die onder de NB-wet vallen zal een strikter beschermingsbeleid worden uitgewerkt dan voor de overige delen van de EHS.

De algemene teneur zal zijn:

- het vrijwaren van deze gebieden van verstedelijking
- initiatieven voor ruimtelijke ingrepen beoordelen op negatieve gevolgen voor de te behouden waarden en kenmerken; dus een nee, tenzij er sprake is van een groot maatschappelijk belang, er geen reële alternatieven zijn en dan compensatie/mitigatie is geregeld.

Behalve dat de EHS nu duidelijker is begrensd, is inmiddels in natuurgebiedsplannen ook nauwkeuriger uitgewerkt welk type natuur aanwezig is of wordt nagestreefd. Derhalve is ook duidelijker aan te geven waar en hoe aan het handhaven of ontwikkelen van natuur kan worden bijgedragen door hydrologische bescherming of het stellen van milieucondities (rust, stilte, licht, kwaliteit lucht, bodem). Ten aanzien van stilte zal - naast de stiltegebieden die sinds 1996 in de provinciale verordening zijn geregeld - in het streekplan en in het Gelders milieubeleidsplan een aanpak worden voorgesteld die gekoppeld is aan de grote eenheden van de EHS.

4.3.3 Landschap & cultuurhistorie

Voor het Gelderse beleid ten aanzien van landschap en cultuurhistorie wordt er momenteel gezocht naar een meer ontwikkelingsgerichte aanpak onder de noemers 'ontwikkelingsgerichte landschapsstrategie' en 'behoud door ontwikkeling'. In beide beleidsvelden wordt ingezet op een aanpak waarmee ruimtelijke dynamiek wordt benut om daarmee aanwezige kwaliteiten een impuls te geven. Het Gelders provinciaal cultuurhistorisch beleid is gebaseerd op de Cultuurhistorische waardenkaart en de Cultuurhistorische beleidskaart. De eerste bevat de voor Gelderland waardevolle archeologische-, historisch-geografische- en

historisch-(stede)bouwkundige elementen en structuren. Daaruit zijn de regionale identiteiten afgeleid in de cultuurhistorische beleidskaart.

De regionale identiteiten zijn uitgedrukt in streefbeelden. Door deze te hanteren bij de vormgeving van ruimtelijke ontwikkelingen wordt ingespeeld op de cultuurhistorische structuurkenmerken.

In sommige gebieden is sprake van een zodanige 'stapeling' van aanwezige waarden dat daar een behoedzame strategie voor de hand ligt. Derhalve is op de kaart bij deze hoofdlijnennota een aantal gebieden als onderdeel van de 'groen/blauwe'-basis opgenomen, waarmee is aangegeven dat het van provinciaal belang is om de aanwezige kenmerken niet met verstedelijking aan te tasten omdat dan de kernkwaliteit van het betreffende gebied in het geding komt. O.a. open landschappen vallen onder deze categorie.

4.3.4 Water

In de stroomgebiedsvisies is - als bouwsteen voor de Reconstructieplanvorming, waterhuishoudingsplan en streekplan - aangegeven welke ruimtelijke opgaven er liggen om voor een veilige en doelmatige waterhuishouding in de 21^e eeuw maatregelen te kunnen treffen. Tot deze opgaven hoort ook het waarborgen van de afvoerfunctie van een aantal grotere regionale hoofdwatgangen als de Linge, de Berkel en de Oude IJssel.

Op korte termijn zijn of worden de zoekgebieden voor regionale waterberging uitgewerkt tot begrensde regionale waterbergingsgebieden. Deze begrenzing resulteert in de meeste gevallen in een inperking van het ruimtebeslag ten opzichte van de zoekgebieden.

Ingeval in het kader van de Reconstructieplannen regionale bergingsgebieden zijn begrensd, zullen deze rechtstreeks doorwerken naar streek- en bestemmingsplannen opdat de hydrologische (dubbel)functie van die gebieden ruimtelijk voldoende wordt beschermd.

De beïnvloedingsgebieden die voor de meest waardevolle natte landnatuur en waternatuur van belang zijn, zullen op de signaleringskaart van het streekplan worden aangegeven. De benodigde planologische bescherming wordt uitgewerkt in het streekplan.

Fluctuaties in grondwaterstanden kunnen door klimatologische ontwikkelingen en veranderingen in grondwateronttrekkingen groter worden. Naar verwachting zullen in de komende decennia de neerslagfluctuaties toenemen. Met name rond grote wateren (randmeren) en rivieren en op de flanken van de Veluwe kunnen daardoor peil- en grondwaterfluctuaties toenemen. In die gebieden is de kans op wateroverlast groot. Stedelijke uitbreidingen en -ontwikkelingen in dergelijke zones kunnen tot aanzienlijke problemen leiden. In het streekplan zullen deze gebieden worden aangeduid op de signaleringskaart en zal worden aangegeven in hoeverre in deze gebieden verstedelijking moet worden uitgesloten, dan wel moet leiden tot een zodanig aangepaste inrichting dat problemen met water worden voorkomen zonder deze af te wentelen op de omgeving.

Naast de regionale opgaven ligt er ook een aanzienlijke ruimtelijke opgave in verband met de implementatie van 'ruimte voor de rivier' in Gelderland. Deze zal worden beschouwd in de regionale bijdrage aan de PKB-ruimte voor de

rivier, en vooralsnog in het streekplan slechts indicatief worden meegenomen. Na vaststelling van de PKB-ruimte voor de rivier kan het noodzakelijk zijn het streekplan partieel te herzien.

Beleidsconclusie:

De groen-blauwe basis bestaat uit:

- *EHS, natuurparels en wateren van het hoogste ecologische niveau*
- *de uiterwaarden, rivieromleggingen en dijkterugleggingen die nodig zijn om ruimte te maken voor de rivier*
- *de begrensde regionale waterbergingsgebieden ter voorkoming van wateroverlast*
- *gebieden met uitzonderlijke landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten.*

4.3.5 Hergebruik vrijgekomen gebouwen in de groen/blauwe basis

Hergebruik voor wonen

Hergebruik van vrijgekomen gebouwen voor landelijk wonen is mogelijk binnen de gebieden die onderdeel zijn van de groen/blauwe basis. In plaats van het bouwen voor het segment landelijk wonen op nieuwe locaties in het buitengebied of aan de rand van kernen, willen wij primair zoeken naar mogelijkheden om het merendeel van deze woonbehoefte te accommoderen in vrijgekomen gebouwen in het buitengebied. We willen primair uitgaan van inpassing van een of meerdere wooneenheden in bestaande gebouwen, waarbij de overige nutteloze bebouwing op het bouwperceel wordt gesloopt. Wij hanteren dit beleid generiek voor heel Gelderland. In paragraaf 4.5 wordt er nader op ingegaan.

Niet-agrarische nevenfunctie

Tot nu toe is het toepassen van een niet-agrarische nevenactiviteit op een agrarisch bedrijf aan diverse planologische voorwaarden verbonden.

Met verbrede plattelandsontwikkeling en het invoegen van nieuwe economische dragers kan o.a. het beheer van de groene ruimte en de leefbaarheid van het platteland worden ondersteund. Derhalve willen we naar een systeem waarbij bij rechte op ieder (deels) grondgebonden bedrijf tot een maximum van bijvoorbeeld 20% (in bijvoorbeeld maximaal 300 m³) van het bebouwd oppervlak kleinschalig niet-agrarische bedrijfstakken kunnen worden uitgeoefend, zonder tussentijdse aanpassing van het bestemmingsplan door de gemeente. Voorwaarde is: geen verkeersaantrekkende werking; geen detailhandel anders dan verkoop lokaal geproduceerde agrarische producten. Uiteraard zal de ondernemer (ook al is er geen planologische procedure) wel over de benodigde vergunningen moeten beschikken waarmee o.a. het veilig gebruik en de verhouding tot de omliggende functies wordt geregeld.

Vrijgekomen (agrarische) bedrijfsgebouwen transformeren naar niet-agrarisch werken

Bij het volledig transformeren van agrarisch naar niet-agrarisch zal de functieverandering planologisch moeten worden geregeld.

Bij vrijgekomen agrarische gebouwen gaat het veelal om relatief grote oppervlakten bedrijfsgebouwen / stallen per agrarisch bouwperceel.

Het effect van niet-agrarische bedrijvigheid op het buitengebied kan aanzienlijk zijn. Zeker als het grootschalige toepassingen betreft. Bovendien komt bij bedrijvigheid vaak de vraag om uitbreidingsmogelijkheden.

In de groen/blauwe basis willen we ruimte bieden aan transformatie naar gebiedsgebonden, niet agrarische, werkfuncties. Dat wil zeggen transformatie naar bijvoorbeeld recreatie, kleinschalige horeca, kantoor aan huis of andere vormen van nieuwe economische dragers die passen bij de groen/blauwe kenmerken van het gebied.

Beleidsconclusie:

In de 'groen/blauwe' basis is hergebruik van vrijgekomen gebouwen in de vorm van landelijk wonen en gebiedsgebonden, niet-agrarische, werkfuncties mogelijk.

4.4 De 'rode' functies

4.4.1 Algemeen

De uitdaging in het vinden van ruimte voor rode functies als wonen, werken en voorzieningen is het zoeken naar een duurzame balans tussen de ruimtelijke dynamiek van sociaal-economische ontwikkelingen en de capaciteit van vervoersstromen. In deze groep valt ook de allocatie van intensieve vormen van agrarisch gebruik, te weten glastuinbouw en intensieve veehouderij.

4.4.2 Bundeling in stedelijke netwerken, regionale centra/-netwerkvorming

Steden functioneren steeds meer als motor van de economie. Het gaat hierbij steeds minder om de steden op zichzelf, maar om onderlinge verbanden tussen steden en overige kernen die samen een netwerk vormen. De betekenis van mobiliteit en bereikbaarheid daarin is evident.

Voor het versterken van de stedelijk georiënteerde structuur willen we op een andere manier uitwerking geven aan het zogenaamde 'bundelingsprincipe'. Mede op basis van onderzoek naar de verstedelijking in Gelderland kiezen we voor het vervangen van de zogenaamde kernenhiërarchie (met onderscheid naar kernen met bovenregionale, regionale, subregionale en lokale functies) uit het streekplan 1996 door de netwerkbenadering. Daarmee wordt ook de kwantitatieve sturing aan het woningbouwprogramma (contingentering) verlaten. Hierbij wordt ook een strikte verdeling van de ruimtevraag naar kernen op basis van de grootteverdeling van de kernen losgelaten.

Bundeling zal in het nieuwe streekplan gericht zijn op een positieve samenwerking tussen verstedelijking, economische activiteiten en vervoersstromen. Hierbij wordt in de eerste plaats gezocht naar een optimale benutting van de ruimte in bestaand bebouwd gebied. Daarnaast willen we bij locatiekeuzen voor nieuwe verstedelijkingslocaties de benutting van infrastructurele capaciteit als leidend principe hanteren. Bundeling van stedelijke functies zal meer kwalitatief worden ingevuld, waarbij wordt ingespeeld op het schaalniveau waarop stedelijke netwerken functioneren. Een deel van de ruimtebehoefte voor wonen en werken is qua aard en schaal 'groen'. Voor dat deel van de ruimtevraag zal de accommodatie in regionaal verband worden gezocht. Ook voor dit deel is

afstemming op de capaciteit van infrastructuur (o.a. draagvlak voor openbaar vervoer) van belang.

Bij de uitwerking van bundeling geldt als uitgangspunt dat het aandeel van woningvoorraad in de stedelijke bundelingsgebieden (netwerken en regionale centra) tenminste niet afneemt. Ook voor de locatiekeuze van (boven)regionale bedrijventerreinen is bundeling met de provinciale ruimtelijke hoofdstructuur leidend.

Het bundelingsprincipe is ook passend voor andere intensieve vormen van ruimtegebruik als glastuinbouw, intensieve veehouderij, paddestoelenteelt, boomteelt e.d.

We zoeken naar een wijze van bundelen die aansluit bij de omgevingskwaliteiten waar behoefte aan is in de woon- en werksfeer.

Overwegingen om te bundelen zijn:

- Behoud en versterking van het draagvlak voor (hoogwaardige) stedelijke voorzieningen, zoals kunst, cultuur, sport, recreatie, zorg, onderwijs; geven schaalvergrotingstendenzen en specialisaties die bij dergelijke voorzieningen optreden;
- Stimulering van economische dynamiek;
- Verzorgingsfunctie blijven vervullen voor bewoners omliggende regio;
- Optimale benutting van bestaande (OV-)infrastructuur waarbij bereikbaarheid (= nabijheid in reistijd) in de plaats treedt van nabijheid in afstand.
- Geringere versnippering van de groene ruimte door wonen, werken en (intensiever gebruikte) infrastructuur.
- Beter kans voor het creëren van centrum-stedelijke milieus.

Het belangrijkste stedelijk netwerk van Gelderland wordt gevormd door het knooppunt Arnhem-Nijmegen dat door het Rijk wordt aangemerkt als (inter)nationaal stedelijk netwerk en deel uit maakt van de ruimtelijke hoofdstructuur van Nederland. Dit stedelijk netwerk vormt de motor van Gelderland. Daarnaast onderscheiden wij binnen Gelderland ook nog andere netwerken, welke vooral interprovinciaal van belang zijn. Hierbij doelen we op de Stedendriehoek Apeldoorn-Deventer-Zutphen en WERV (Wageningen, Ede, Rhenen en Veenendaal) in relatie tot de Vallei. Een bijzondere situatie doet zich voor in de Vallei, die interprovinciale aandacht vraagt (Gelderland-Utrecht). In WERV verband en in de relatie van Amersfoort met Nijkerk en Barneveld, dan wel in een relatie tussen WERV en Barneveld.

In de Denklijnennotitie hebben we aangegeven dat we als provincie binnen de bundelingsgebieden van het KAN, de Stedendriehoek en WERV geen hiërarchisch onderscheid meer willen maken tussen de samenstellende kernen. Het is aan de samenwerkende gemeenten om functionele of kwalitatieve specialisaties van kernen te maken.

Evenzo is in de Denklijnennotitie aangegeven dat de provincie wel hecht aan het onderscheiden van Doetinchem, Tiel en Harderwijk als regionale centra van de respectievelijke regio's Achterhoek, Rivierenland en Noord-Veluwe. De betreffende regio's hebben in de regionale structuurvisies (zie hoofdstuk 5) aangegeven in welke mate zij vanuit deze centra in relatie tot de kernen in de omgeving op kwalitatieve gronden tot netwerkvorming willen komen. Dergelijke netwerkvorming vanuit de regionale centra kan voor wonen en werken of voorzieningen verschillende gedaanten aannemen. In dit verband is ook aangegeven

dat de provincie niet hecht aan het blijven onderscheiden van subregionale kernen, en deze als zodanig te betrekken in het bundelingsbeleid. Deze noties maken het mogelijk om - bij het gelijktijdig loslaten van een kwantitatieve verdeling van het programma voor wonen - te komen tot een veel meer op kwalitatieve behoeften en mogelijkheden gestoelde verdeling van woningen naar aard en milieutype.

Dat neemt niet weg dat we het van provinciaal belang achten om de verstedelijkingsdynamiek primair te laten leiden tot versterking van de stedelijke netwerken en regionale centra, mede vanuit sociaal-economische optiek.

Beleidsconclusie:

Voor het accommoderen van het merendeel verstedelijking onderscheiden we in de provinciale ruimtelijke hoofdstructuur

- als (inter)nationaal stedelijk netwerk: het Knooppunt Arnhem-Nijmegen
- als stedelijke netwerken (met interprovinciale aspecten): Stedendriehoek (Apeldoorn, Deventer, Zutphen) en WERV (Wageningen, Ede, Rhenen, Veenendaal)
- als regionale centra / -netwerkvorming: Doetinchem e.o., Tiel e.o., Harderwijk e.o.

In samenspraak met de regio's zal de begrenzing van het bundelingsgebied van deze netwerken en centra in het ontwerp-streekplan worden bepaald.

Beleidsconclusie:

Binnen de bundelingsgebieden van de stedelijke netwerken en eventuele toekomstige regionale netwerkvorming wordt geen hiërarchisch onderscheid meer gemaakt tussen de samenstellende kernen.

4.4.3 Afstemming verstedelijking & verkeersinfrastructuur

Zowel in rijksnota's als in het ontwerp-Provinciaal Verkeer- en Vervoerplan (2) wordt als uitgangspunt gehanteerd de groei van de mobiliteit door gerichte verstedelijking/bundeling te voorkomen en de bestaande infrastructuur beter te benutten. Stedelijke ontwikkelingen willen we koppelen aan de mogelijkheden die de bestaande spoor-, weg- en waterinfrastructuur bieden, voor zowel personen als goederenvervoer. Knooppunten van infrastructuur zijn hierbij zeer kansrijk. We onderscheiden knooppunten van internationaal (HSL-halte Arnhem), nationaal (bijv. Nijmegen) bovenregionaal (bijv. Ede) en regionaal (bijv. Doetinchem) belang. De kwaliteit en capaciteit van de infrastructuur bepalen mede de locatiekeuze voor nieuwe verstedelijking. Dit werken we uit in ons locatiebeleid, waarbij ook andere beleidsuitgangspunten (landelijk gebied, water, milieu) worden meegewogen.

Beleidsconclusie:

Kwaliteit en capaciteit van infrastructuur en knooppunten bepalen mede de locatiekeuze voor verstedelijking.

4.4.4 Sociaal-culturele dimensie

Naast de infrastructuur voor verkeer en vervoer is ook een infrastructuur te onderscheiden in sociaal-culturele zin. Voor de kwaliteit van de leefomgeving zijn sociale en culturele voorzieningen van belang. Deze moeten enerzijds bereikbaar zijn en anderzijds is voor de aanwezige voorzieningen voldoende draagvlak van belang. Vanuit de sociaal-culturele dimensie is bij de fysieke inrichting van de ruimte de aandacht gericht op 'sociale veiligheid', 'sociale cohesie', en 'bereikbaarheid van voorzieningen'.

Sociale cohesie is geen nieuw streven. Het is veelmeer een noodzakelijkheid die voorheen wellicht te vanzelfsprekend is benaderd.

De sociaal-ruimtelijke relatie spitst zich op:

- *woonomgeving en de inrichting daarvan*; bouwen voor de doelgroepen die in de betreffende regio/dorp/stad/buurt zoekende zijn. Als starters terecht kunnen in hun dorp of buurt en ouderen langer binnen hun gemeenschap kunnen blijven wonen, is dit goed voor de sociale samenhang. Ook de regionale verdeling van woningen is daarbij van belang. Voldoende bouw-mogelijkheden in (kleinere) kernen voor de lokale behoefte kunnen de leefbaarheid bevorderen.
- *voorzieningen in netwerken*; een goede bereikbaarheid van sociale voorzieningen, zeker als deze een boven lokale functie vervullen (onderwijs, welzijn, sport, zorg, cultureel). Gemeenten moeten gestimuleerd worden in regionaal verband de gewenste voorzieningenniveaus afstemmen.
- *onderwijs-arbeidsmarkt*; onderwijsvoorzieningen beïnvloeden de regionale arbeidsmarkt. Bij aanleg en revitalisatie van bedrijventerreinen het profiel afstemmen op het arbeidspotentieel in de regio.

Ruimtelijk beleid moet anticiperen op maatschappelijke ontwikkelingen waarbij sociale en culturele invalshoeken zijn meegenomen. Maatschappelijke ontwikkelingen vragen om een vertaling in ruimtelijk beleid. Dat geldt zeker voor de effecten van vergrijzing, ontgroening, individualisering, integratie- en participatiebeleid, schaalvergrotings- en specialisatietendenzen in publieke en private voorzieningen.

Een directe vertaling in ruimtelijke normering of eisen aan de ruimtelijke inrichting vanuit de sociaal-culturele invalshoek is geen adequaat antwoord. Er is geen blauwdruk te geven voor het noodzakelijke niveau van voorzieningen of de spreiding daarvan.

Door (bij herstructurering in het kader van stedelijke vernieuwing - ook op wijkniveau) meer gemengd, gevarieerd en aantrekkelijk te bouwen, kan de bevolkingssamenstelling van steden en dorpen worden verbreed. Met meer functiemenging kan de veelzijdigheid, de werkgelegenheid en leefbaarheid op wijkniveau worden bevorderd. De sociale samenhang in steden en dorpen wordt daarnaast ondersteund of versterkt door de aanwezigheid van multifunctionele ontmoetingsplekken, zoals buurthuizen, wijkcentra (met eventuele zorgarrangementen voor ouderen), extramuralisatie van zorginstellingen, 'kulturhuizen', maar ook veilige speelplaatsen voor kinderen, sportvoorzieningen voor jongeren, onderwijs- en zorgvoorzieningen. Dit is van belang voor de leefbaarheid op wijkniveau, een primaire zorg voor de gemeenten.

De provincie kan daarnaast in samenwerking met de gemeenten via de ruimtelijke ordening bijdragen aan een goede regionale afstemming in locatiekeuzen voor gespecialiseerde voorzieningen zoals ziekenhuizen, grotere culturele voorzieningen, woonzorg-servicezones, de infrastructuur ten aanzien van cultuurvoorzieningen, de sportaccomodatiebehoefte en (clusters van) scholen. Ook hier geldt het belang van een goede afstemming met de (openbare) vervoersinfrastructuur.

Een goede sociale en culturele infrastructuur is van grote betekenis voor de kwaliteit van de leefomgeving en op het vestigingsklimaat.

Beleidsconclusie:

Bij de invulling van de sociale dimensie in het bundelingsbeleid en de begeleiding van gemeentelijke ruimtelijke plannen willen wij onderwerpen van bovenlokaal belang als woonzorg-servicezones, de infrastructuur ten aanzien van cultuurvoorzieningen en een afstemming binnen regio's van de sportaccomodatiebehoefte op de sociale "agenda" van uitvoering door de samenwerkende gemeenten plaatsen.

4.4.5 Wonen

Met het loslaten van kwantitatieve sturing in de woningbouwprogrammering wordt afgezien van de beoordeling van bestemmingsplannen op de verdeling van aantallen woningen. Deze aanpak biedt alle gemeenten de mogelijkheid om bouwprogramma's te ontwikkelen waarin - in intergemeentelijke afstemming naar tempo, omvang, aard en type - in de kwalitatieve behoeften kan worden voorzien die lokaal en regionaal bestaan. In het ontwerp-streekplan wordt bezien in hoeverre de kerndefinitie moet worden herzien.

De Gelderse Woonvisie, de Regionale Woonvisies en het Kwalitatief Woningbouwprogramma (KWP) zijn een belangrijke bouwsteen voor het nieuwe streekplan. In deze beleidsdocumenten is uitgewerkt hoe aan de woonbehoefte in kwalitatieve en kwantitatieve zin invulling kan worden gegeven. Hierbij is vooral uitgegaan van de regionale werking van de woningmarkt.

Naarmate het regionale aanbod (naar doelgroepen: starters en ouderen; prijsklassen; woonmilieus: centrum-stedelijk, buiten-centrum, groen-stedelijk, centrum-dorps, groen-dorps/landelijk) beter aansluit bij de regionale vraag, is de kans groter dat deze ook regionaal wordt benut. Uit deze analyses ontstaat het beeld dat er vooral voor starters en ouderen moet worden gebouwd en dat qua woonmilieus de grootste tekorten zitten in de centrum-milieus van steden en dorpen (bereikbaarheid voorzieningen) en in de groen-dorps/landelijke sfeer.

Vanuit het perspectief van de bouw van 120.000 à 130.000 woningen in de gehele provincie Gelderland over de periode 2000-2015, wordt ruimte geboden voor een woningproductie van 107.400 woningen volgens de afspraken in het KWP-traject, zodanig dat de daarin voorziene productie/bundeling tussen en binnen de regio's ook doorwerkt in het streekplan-traject.

De feitelijke realisatie van woningen in aantal en spreiding vormt het uitgangspunt voor een (tussentijdse) beoordeling van de gemaakte afspraken en kan aanleiding zijn voor een (tussentijdse) aanpassing daarvan. Als ijkmoment wordt afgesproken: 1 juli 2008. De geleverde prestaties zullen dan worden afgezet

tegenover de uitgangssituatie van 1 januari 2000. Eventuele aanpassingen in de afspraken zullen ingaan per 1 januari 2009.

Beoordelingsaspecten en te hanteren aanpassingsmechanismen zijn:

- de (binnenlandse) migratie-effecten: indien toch onbedoelde instroom van mensen van elders optreedt, zullen de eerder afgesproken bouwprogramma's worden verlaagd;
- de bundelings-/spreidings-effecten: indien tussen en binnen regio's toch onbedoelde spreiding van woningen optreedt, zullen de eerder afgesproken bouwprogramma's worden gefaseerd;
- de woonmilieu's en woningtypen: indien onvoldoende wordt tegemoet gekomen aan de wensen van de doelgroepen, zullen de eerder afgesproken kwalitatieve programma's worden aangepast.

Omdat het nodig is de partners in het KWP-traject en alle betrokkenen in het streekplan-traject van deze voorgenomen handelwijze op de hoogte te stellen, zullen deze bij het vastleggen van de KWP-afspraken en in het streekplan expliciet kenbaar worden gemaakt.

De hoofdlijnen van de algemene woonvisie (met inbegrip van de daarin verwoorde relatie tussen woonbeleid en ruimtelijk beleid) en van de regionale woonvisies zullen in het ontwerp-streekplan worden opgenomen.

Bij het invullen van de grote bouwopgave in de stedelijke sfeer moet prioriteit worden gegeven aan stedelijke vernieuwing boven uitbreiding. Bij stedelijke vernieuwing staan herstructureren en transformeren van bestaand bebouwd gebied centraal. Stedelijke vernieuwing is ook een sociaal proces. De aard van het aanbod aan woon- en werkmilieus beïnvloedt de integratieprocessen in de samenleving.

Er liggen hierbij ook kansen om tot intensiever en meervoudiger ruimtegebruik in steden en dorpen te komen. De inzet van het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) en de inzet van het Gelders Stedelijk Ontwikkelingsbeleid (GSO) ondersteunt dit streven.

Ook met het ruimtelijk beleid willen we inzetten op een hoge prioriteit voor intensivering en meervoudigheid van ruimtegebruik in bestaand bebouwd gebied. Daarvoor zal in het ontwerp-streekplan worden uitgewerkt hoe wij in regionaal verband met de regio's / samenwerkende gemeenten in afspraken over intensiveringspercentages een nieuwe invulling geven aan het vigerende beleid 'inbreiding boven uitbreiding'. Dit is mede van belang om zo goed mogelijk tegemoet te komen aan de grote behoefte aan woningen op centrumlocaties in de nabijheid van voorzieningen.

Hierbij zal in ogenschouw worden genomen dat aan de opgave 'inbreiding boven uitbreiding' - vanuit verschillende functies gezien - op een kwalitatief verantwoorde wijze invulling moet worden gegeven.

4.4.6 Economische dimensie

In het Sociaal-Economisch beleidsplan zijn voorstellen voor een verdere concentratie van bedrijventerreinen uitgewerkt. Dat ondersteunt het economische draagvlak van de terreinen en voorzieningen en daarmee kunnen grotere gebieden in de provincie 'groen' worden gehouden. De zoekruimte voor regionale en bovenregionale terreinen is aangegeven in de zogenaamde *Nota Trekkracht*, aansluitend bij stedelijke concentraties en infrastructuur.

De stedelijke netwerken en regionale centra/-netwerken vormen samen de zoekruimte voor bovenregionale en regionale bedrijventerreinen. Op deze terreinen horen bedrijven thuis met een boven lokale functie. Ook bedrijven van buiten de regio en meer grootschalige nieuwe bedrijven dienen op deze terreinen hun plek te vinden.

De drie stedelijke netwerken en de drie regionale centra (met de netwerkvorming die daar optreedt) vervullen een functie voor de betreffende regio.

Voor het Rivierenland denken wij dat de functie van Tiel mede in relatie moet worden gezien met de regio Westelijk Rivierengebied. Functionele samenwerking en afstemming met ondermeer Geldermalsen bepaalt hier de netwerkvorming. Voor de Achterhoek geldt eveneens dat de functie en positie van Doetinchem in relatie moet worden gezien met kernen in de directe omgeving (Terborg, Gaanderen, Varsseveld, Uft, Gendringen). Ook hier tekent zich netwerkvorming af. Relevant voor de regionaal-economische samenwerking is ook het regionaal terrein in de nieuwe gemeente Groenlo-Lichtenvoorde. Bij Harderwijk is in beperkte mate sprake van netwerkvorming in de relatie met Ermelo. Daar doet zich de complicatie voor dat de ruimtelijke mogelijkheden van Harderwijk ook in de directe omgeving beperkt zijn. Voor regionale bedrijfsterruinentwikkelling is met het oog daarop reeds een samenwerkingsovereenkomst gesloten met de provincie Flevoland.

Per regio dient ook te worden voorzien in ruimte voor zware industrieën (milieucategorieën 5 en 6). Het programmeringsoverleg bedrijventerreinen dat in het verlengde van onze nota bedrijventerreinen in ieder regio is gestart, moet hieraan praktisch uitvoering geven.

In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op hetgeen voor deze regio's in de regionale structuurvisies is aangedragen.

Bedrijventerreinen omvatten een specifiek deel van de ruimtebehoefte voor economische ontwikkeling c.q. ontwikkeling van werkgelegenheid en bedrijvigheid. Een belangrijk deel van de economische ontwikkeling vindt plaats op niet specifiek daarvoor bestemde bedrijventerreinen, maar gewoon binnen stads- en dorpsgebieden en gecombineerd met andere functies. Daarnaast vindt nog een afnemend deel plaats in het landelijk gebied in de vorm van diverse landbouwactiviteiten. Mede als gevolg van deze afname komen bedrijfsgebouwen vrij die deels in de sfeer van andere economische activiteiten (kunnen) worden gebruikt. Doelstelling voor het nieuwe streekplan is het zoveel mogelijk faciliteren van de ruimtelijke voorwaarden voor een succesvolle economische ontwikkeling.

Buiten de provinciale ruimtelijke hoofdstructuur worden gemeenten aangespoord samen intergemeentelijke bedrijventerreinen te ontwikkelen. De verschuiving in beleid is aan te duiden met: ga niet uit van wat een gemeente zelf kan, maar gebruik in gezamenlijkheid de beste plekken.

Op deze terreinen dienen bedrijven zich te kunnen vestigen, welke qua aard, schaal en functie daarbij passend zijn. Gelet op die functie wordt aan deze kernen vooral een bedrijventerrein toegekend ten behoeve van de ruimtebehoefte van de reeds in deze kernen en directe omgeving gehuisveste bedrijven en voor zich nieuw ontwikkelende bedrijvigheid (autonome behoefte) met daarenboven in zeer beperkte mate ruimte voor vestiging van buiten het directe (boven)lokale verzorgingsgebied van betreffende kernen.

Beleidsconclusie:

- *De stedelijke netwerken en regionale centra/-netwerken vormen samen de zoekruimte voor bovenregionale en regionale bedrijventerreinen.*
- *Buiten de ruimtelijke hoofdstructuur is het gewenst te komen tot intergemeentelijke bedrijventerreinen voor lokale bedrijvigheid.*

4.4.7 Glastuinbouw en landbouwontwikkelingsgebieden

In een groot deel van Gelderland zal in het kader van de uitvoering van de Reconstructieplannen worden gewerkt aan de herstructurering van de intensieve veehouderij, waarbij er vanuit extensiveringszones in de nabijheid van verzuuringsgevoelige natuur bedrijfsverplaatsingen kunnen plaatsvinden in de richting van zogenaamde 'ster'-locaties in verwevingsgebieden en naar landbouwontwikkelingsgebieden. In de landbouwontwikkelingsgebieden is tevens ruimte voor nieuwvestiging van intensieve veehouderijbedrijven.

De benodigde planologische doorwerking naar streekplan en bestemmingsplannen van de reconstructieplannen zal rechtstreeks door middel van de Reconstructiewet plaatsvinden.

Derhalve zijn de landbouwontwikkelingsgebieden voor intensieve veehouderij uit de (voor)ontwerp reconstructieplannen opgenomen in de ruimtelijke hoofdstructuur. Deze gebieden kunnen in de streekplanperiode transformeren naar bijzondere 'werkmilieus'.

Hetzelfde geldt voor de concentratiegebieden glastuinbouw. In het ontwerp-streekplan zal ook worden gezien of er voor andere intensieve agrarische teelten (o.a. boomteelt) nog concentratiegebieden moeten worden uitgewerkt.

glastuinbouw

De hoofdlijn van het Gelderse ruimtelijk beleid voor glastuinbouw blijft gericht op concentratievorming middels projectmatige ontwikkeling op duurzame locaties. Bergerden (KAN) en de Bommelerwaard (Rivierenland) blijven de grootschalige locaties. In Bergerden worden momenteel aan de westzijde kavels aangeboden, waarvoor grote belangstelling bestaat. Daarom is het nodig om ook de oostzijde (Bergerden/Kamervoorst) aan snee te brengen.

Nieuwvestiging blijft uitgesloten buiten de projectlocaties Bergerden en Bommelerwaard. *Nieuwe ondernemers kunnen gebruik maken van het aanbod van ruimte in Bergerden of stoppende bedrijven. De Bommelerwaard is bedoeld voor autonome groei van de tuinbouw in de regio, naast de Bommelerwaard zelf betreft dat ook ruimte voor ondernemers uit het westelijk rivierengebied.*

Het hervestigingsbeleid voor regionaal of lokaal gevestigde bedrijven buiten de twee grootschalige projectlocaties wordt versoepeld. Niet alleen wegeaanleg en kernuitbreiding maar ook bescherming, herstel en ontwikkeling van kwetsbaar landschap, ecologische waardevolle watersystemen en natuur mogen worden beschouwd als redenen voor lokale hervestiging.

Locale hervestiging moet leiden tot verdere verdichting van bestaand glas, verhoging van de ecologische duurzaamheid en verbetering van de landschappelijke inpassing van al bestaande lokale concentraties. Een hervestigingsplan dient een onderbouwing van de noodzaak, het ruimtelijke ontwikkelingsplan en een uitvoeringsprogramma te bevatten en voldoende financiële commitment voor de uitvoering moet aangetoond zijn. Indien het plangebied groter is dan 100 ha, is een MER ook een vereiste.

Dit beleid draagt bij aan verhoging van de ruimtelijke en ecologische kwaliteit. Hervestiging en sanering mag worden ondersteund middels een rood-voor-glas of glas-voor-glas constructie tussen de betrokkenen bij het herstructureringsplan.

Bestaande bedrijven behouden de mogelijkheid van uitbreiding op hun huidige locatie tot 1,5 à 2 ha (duurzame omvang), mits die uitbreiding geen conflict oplevert de omgeving.

4.5 Dynamisch landelijk gebied

Deze derde groep staat in het teken van 'vitaal platteland', waarbij nog diverse afstemmingen nader vorm moeten krijgen om de goede balans te vinden voor verbrede plattelandsontwikkeling met nieuwe economische dragers in kleinere kernen en in het landelijk gebied, uitwerking van allocaties voor functies als waterberging, ecologische verbindingen en nieuwe natuur maar ook uitbreiding van wonen en werken, ontwikkelingsgerichte landschapsstrategie en 'behoud door ontwikkeling' e.d.

In het voorgaande is reeds een aantal belangrijke delen van het buitengebied aan de orde gekomen: de gebieden die wegens hun provinciaal belang onderdeel zijn van de Gelderse ruimtelijke hoofdstructuur. Dat wil zeggen dat de ruimtelijke ontwikkeling van die gebieden in het teken staat van hun provinciale betekenis in de sfeer van ruimtelijke kwaliteit, landschappelijke kenmerken, natuur, en water. Ze dragen op een hoger schaalniveau gezien de 'groene' identiteit van Gelderland, en daarmee vormen ze een belangrijk 'kapitaal' dat onder andere in recreatieve en toeristische zin (en dus ook in economische zin) wordt benut, en spelen ze een belangrijke rol in de vitaliteit van het gehele platteland.

De koers voor het dynamisch landelijk gebied is gericht op het in economisch opzicht verbreden van het draagvlak. Grondgebonden landbouw is daarbij een belangrijke pijler in economische en landschappelijke zin. De sector speelt een belangrijke rol als beheerder van het landelijk gebied, maar staat onder druk waarbij de tendens is dat er veel bedrijven stoppen. De 'blijvers' groeien in oppervlakte.

In het dynamisch landelijk gebied liggen nog tal van opgaven, waaronder de concretisering van regionale waterberging en uitwerking van (robuuste) ecologische verbindingzones e.d. Tevens is voor dit gebied aangegeven dat er zich diverse bijzondere landschappelijke en cultuurhistorische situaties voordoen die zich lenen voor een ontwikkelingsgerichte aanpak. Het beleven van het dynamisch landelijk gebied is gebaat bij een aanpak waarbij de toegankelijkheid voor fietsers en wandelaars toeneemt.

Dat het dynamisch landelijk gebied niet is aangemerkt als onderdeel van de Gelderse ruimtelijke hoofdstructuur heeft in hoge mate te maken met schaal

waarop functies met elkaar verweven zijn en zich veelal ook als meervoudig ruimtegebruik manifesteren. Daarmee is tegelijk het belang van een zeer zorgvuldige aanpak van de herstructureringen en transformaties in het dynamisch landelijk gebied aangegeven. Die zorgvuldigheid is ook van belang om invulling te geven aan de behoefte van menig Gelderse burger om het 'streekeigen karakter' van de omgeving te bewaren.

Er wordt ingezet op verbreding van de economie en versterking van de leefbaarheid van het platteland door uitwerking van het concept 'groene en blauwe diensten' en door gerichte toevoeging van nieuwe economische dragers (o.a. door hergebruik van vrijgekomen agrarische bedrijfsgebouwen).

Ook een deel van de uitleg van steden en dorpen zal in dit gebied z'n beslag moeten krijgen. In hoofdstuk 5 is aangegeven in welke gedaanten met dergelijke uitbreidingen van dorpen en steden kan worden ingespeeld op regiospecifieke kenmerken en in die zin de ruimtelijke kwaliteit kunnen versterken. Eén van de methoden is de toepassing van zoekzones voor stedelijke uitbreiding afgestemd op de ruimtelijke kwaliteiten van de regio, zoals in het Rivierenland is uitgewerkt.

Met andere woorden: in het dynamisch landelijk gebied zullen nieuwe stad/landrelaties vorm moeten krijgen. Immers, met het versmallen van de sociaal-economische basis voor zover deze door de landbouw wordt bepaald, is er behoefte aan nieuwe economische dragers. Te zamen met het toevoegen van woonfuncties ontstaan daarmee nieuwe impulsen aan de vitaliteit en leefbaarheid van het landelijk gebied. In het ontwerp-streekplan willen we ontwikkelingsgericht beleid uitwerken waarmee tegelijkertijd wordt bijgedragen aan versterking van de ruimtelijke kwaliteit.

Een belangrijke sleutel in het geven van een impuls aan de vitaliteit van het landelijk gebied ligt in de wijze waarop de dorpen (lokale kernen) zich kunnen ontwikkelen als gevolg van het kwalitatieve woonbeleid, en ligt in de wijze waarop vrijgekomen gebouwen in het landelijk gebied worden benut voor hergebruik.

Vanwege de ontwikkeling in de landbouw, verliezen in de komende periode veel (agrarische) gebouwen hun huidige functie. We willen bevorderen dat deze gebouwen worden hergebruikt, niet alleen door woningsplitsing van het hoofdgebouw, maar ook door in het ontwerp-streekplan te voorzien in een regeling waarbij de bedrijfsgebouwen kunnen worden hergebruikt voor functies als wonen en werken, waarbij tevens de ruimtelijke kwaliteit wordt gediend door overige nutteloze bebouwing te slopen. Voor wonen gaan we uit van meerdere wooneenheden in de bestaande gebouwen. Wanneer het om bouwtechnische redenen niet mogelijk is om meerdere wooneenheden in te passen kan sloop en herbouw van een vervangend gebouw ter plaatse aan de orde zijn. De verbetering van de ruimtelijke kwaliteit kan zitten in de sloop van overtollige gebouwen, maar ook in concrete bijdragen aan de landschappelijke inrichting of aan verbetering van de toegankelijkheid van het landelijk gebied. Hiertoe zal in het ontwerp-streekplan worden aangegeven in hoeverre en hoe gemeenten hierbij het middel van verevening kunnen toepassen.

Randvoorwaarde hierbij is dat de ontwikkeling van agrarische bedrijven in de omgeving niet wordt belemmerd. We vragen aan de samenwerkende gemeenten

om met een dergelijke aanpak de behoefte aan landelijk wonen zo veel en goed mogelijk te accommoderen.

De grondgebonden landbouw is de belangrijkste grondgebruiker in het landelijk gebied. Voor het beheer van de groene ruimte is ze onontbeerlijk. Tegen deze achtergrond willen we deze sector meer mogelijkheden geven om ook niet-agrarische nevenfuncties te vervullen. Bij rechte krijgen grondgebonden bedrijven hiervoor de mogelijkheid met een maximum van bijvoorbeeld 20% van het bebouwd oppervlak en ten hoogste bijvoorbeeld 300 m³. Voorwaarde hierbij is dat er geen aanzienlijke verkeersaantrekkende werking van uit gaat, zoals bijvoorbeeld bij detailhandel.

Volledige omvorming van een agrarische naar een niet-agrarische werkfunctie is mogelijk onder voorwaarden. We willen omvorming naar niet-agrarische werkfuncties binden aan een maximum van bijvoorbeeld 500 m³ gecombineerd met de eis om de overige vrijgekomen gebouwen te slopen.

Aangezien we met de ruime mogelijkheden tot hergebruik van vrijgekomen (agrarische) bebouwing in het landelijk gebied (ook transformatie van militaire complexen, zorginstellingen e.d.) verwachten dat een groot deel van de behoefte aan landelijk wonen kan worden geaccommodeerd, willen we landgoederen uitgezonderd in algemene zin geen mogelijkheden bieden voor nieuwe losliggende bouwlocaties in het buitengebied.

Samenwerkende gemeenten / regio's zullen in dit deel van het landelijk gebied ook de ruimte moeten vinden voor dat deel van het bouwprogramma voor wonen en werken dat niet in de vorm van stedelijke vernieuwing in bestaand stedelijk gebied kan worden geaccommodeerd. Voor dergelijke uitbreidingen van steden en dorpen staan wij een uitwerking van het bouwprogramma voor in de vorm van zoekzones waarin de uitbreidingsruimte kan worden gelokaliseerd. Door deze in regionaal verband in het verlengde van de regionale structuurvisies en het nieuwe streekplan nader uit te werken, ontstaat de mogelijkheid om in te spelen op de verschillen in ruimtelijke kenmerken en af te stemmen op de kwalitatieve verschillen in de vraag naar woon- en werkmilieus.

Ook specifieke vormen van 'groen' wonen/werken in combinatie met een planmatige kwaliteitsimpuls aan andere functies van het landelijk gebied (nieuwe stad/land-relaties) kunnen zodoende worden geaccommodeerd. We zullen in het ontwerp-streekplan criteria voor de toepassing van zoekzones en bijzondere plannen concretiseren.

Zolang binnen de zoekzones voor regionale waterberging de definitieve waterbergingsgebieden nog niet zijn begrensd, geldt voor deze zoekzones dat bestemmingswijzigingen zullen worden gezien op onomkeerbare ontwikkelingen die het realiseren van waterbergingsgebied kunnen belemmeren. Met een essentiële beleidsuitspraak en door het stellen van een termijn in het nieuwe streekplan willen we bereiken dat binnen afzienbare tijd de begrenzing van definitieve waterbergingsgebieden is afgerond, en dat de planologische bescherming van die functie in bestemmingsplannen wordt vastgelegd.

Beleidsconclusies:

- *In het dynamisch landelijk gebied richt het beleid zich op de afstemming van enerzijds verbrede plattelandsontwikkeling (hergebruik vrijgekomen agrarische bebouwing en nieuwe economische dragers, landschapsonwikkeling) en anderzijds de begrenzing van zoekzones voor waterberging en overige natuur.*
- *Voor het dynamisch landelijk gebied geldt in algemene zin een ontwikkelingsgericht beleid waarbij in zoekzones voor verstedelijking de verhouding tussen nieuwe rode functies en de groene kwaliteiten gebiedsgericht worden uitgewerkt, gericht op het benutten en versterken van de ruimtelijke kwaliteit van het betreffende gebied.*
- *Hergebruik van vrijgekomen gebouwen in de vorm van landelijk wonen en niet-agrarische werkfuncties is mogelijk. We willen mogelijkheden bieden voor nieuwe, losliggende locaties in het buitengebied.*

4.6 Sectoren en thema's

4.6.1 Toerisme en recreatie

Voor de Veluwe zetten we het eerder ingezette beleid van "groei en krimp" op basis van 'saldo 0' van de verblijfsrecreatie door, dat wil zeggen dat binnen het Centraal Veluws Natuurgebied (CVN) deelgebieden zijn aangewezen waar bedrijven zich verder kunnen ontwikkelen. Het gaat hier om clusters van bestaande bedrijven. Op deze plaats kan groei plaatsvinden. Daar staat tegenover dat in het overige deel van het CVN, het voor de natuur meest belangrijke, het ruimtebeslag voor recreatie af dient te nemen.

In de rest van de provincie willen we de vestigingsmogelijkheden voor verblijfsrecreatie en bepaalde vormen van dagrecreatieve voorzieningen koppelen aan zoekzones. Voor bestaande dagrecreatieve en toeristische voorzieningen van bovenregionaal belang (zoals diertenparken e.d.) wordt beleid uitgewerkt waarbij intensivering en herstructurering binnen het bestaande terrein mogelijk is.

Voor extensieve vormen van recreatie zoals kleinschalige logies, stellen we voor om de regionale kwaliteiten zoals die in de regionale structuurvisies en reconstructieplannen zijn weergegeven als basis te nemen voor ruimtelijke afwegingen. Het stelsel van fiets- en wandelroutes is van belang voor de toegankelijkheid van het landelijk gebied. Bezien wordt hoe met ruimtelijk beleid kan worden gestimuleerd dat het stelsel van fiets- en wandelroutes wordt uitgebreid.

"Leisure"-voorzieningen is een verzamelterm waaronder over het algemeen grootschalige recreatieve voorzieningen worden verstaan met een commercieel en veelal stedelijk karakter. Er is sprake van een snelle toename van voorzieningen als outlet-centers, overdekte ski-banen en voor grote periodieke evenementen. Gezien de hoge eisen die grootschalige recreatieve voorzieningen stellen aan een goede bereikbaarheid en hun afzetmarkt, willen wij het beleid voor dergelijke voorzieningen aan laten sluiten bij het beleid voor meer stedelijke gebieden. Ruimte voor deze voorzieningen moeten dan ook worden gezocht in de stedelijke netwerken.

Voor stedelijke uitloopgebieden zullen we de bestaande aanduidingen op de streekplankaart actualiseren, mede gezien de huidige en verwachte stedelijke situatie. Gewijzigde keuzen voor locaties en begrenzingen zullen in het streekplan worden verankerd. De uitvoeringsstrategie zal voor het ontwerp-streekplan eveneens opnieuw worden bezien, mede in het licht van de discussie over rood-voor-groen en verevening.

Beleidsconclusie:

Nieuwvestiging van intensieve recreatieve functies kan buiten de groen/blauwe basis plaats vinden en wordt voor het overige gekoppeld aan de ruimtelijke kwaliteiten op regionale schaal.

Leisure-voorzieningen worden beschouwd als verstedelijking

4.6.2 Teeltondersteunende voorzieningen land- en tuinbouw

Vooraf in het Rivierengebied komen boomteelt en (klein) fruitteelt en verwante teelten voor, die steeds meer gebruik maken van "teeltondersteunende voorzieningen" (TOV) zoals tunnelkassen, bedekking met folie en plastic regenbescherming. Sommige hebben een tijdelijk karakter, ander permanent. De verschijningsvorm verschilt van heel laag tot hoog. De verwachting is dat met name de hoge permanente vormen van TOV zullen toenemen.

Er is nu geen beleid voor deze voorzieningen, terwijl het wel gaat om zaken die de landschappelijke kwaliteit sterk kunnen beïnvloeden, bijna zoals kassen dat doen.

Mede op basis van de Regionale structuurvisie Rivierenland stellen we voor om TOV te beschouwen als een verschijnsel dat bij bepaalde teelten hoort. Gemeenten kunnen hiervoor regulerend optreden. Wij achten het een provinciaal belang dat ze niet verschijnen in gebieden met karakteristieke openheid. TOV die in verschijningsvorm en omvang nauwelijks verschillen van kassen, willen we ook als zodanig beschouwen en derhalve voor de formulering van het beleid aansluiting zoeken bij het beleid dat geldt voor glastuinbouw.

Beleidsconclusie:

Voor de beleid voor teeltondersteunende voorzieningen die het karakter van kassen hebben zal aansluiting gezocht worden bij het beleid voor glastuinbouw. In karakteristiek open gebieden zijn teeltondersteunende voorzieningen ongewenst.

4.6.3 Delfstoffenwinning

Als basisgedachte van het ruimtelijk beleid voor de winning van klei en zand geldt: ontgroningen worden niet beperkt door het vooraf aangeven van locaties in het streekplan; maar het beleid geeft randvoorwaarden waardoor het ontgrondend bedrijfsleven wordt uitgenodigd om gewenste combinaties van functies en kwaliteiten door middel van ontgroningen tot stand te brengen.

Dit betekent dat het taakstellingenbeleid dat we nog voor industriezandwinning hebben, wordt verlaten. Voor de overgangperiode tot 2009 waarin nog wel taakstellingen gelden geven we in het streekplan twee locaties aan: Over de Maas (West Maas en Waal) en Geertjesgolf /H1 (Beuningen).

In het kader van de uitvoering van het provinciaal ruimtelijk beleid bevordert de provincie actief, samen met gemeenten en andere partijen, dat er projecten op tafel komen met een maatschappelijke meerwaarde die bovendien bijdragen aan versterking van de ruimtelijke kwaliteit. We overwegen om hierbij ook regionale uitvoeringsprogramma's te betrekken, die mede hun basis vinden in de Regionale Structuurvisies van de samenwerkende gemeenten.

Beleidsconclusie:

Door het verlaten van het taakstellingenbeleid voor industriezandwinning worden in het streekplan voor de verdere toekomst geen nieuwe winlocaties aangeduid. Voor de overgangperiode waarin nog wel taakstellingen gelden geven we in het streekplan twee locaties aan: Over de Maas (West Maas en Waal) en Geertjesgolf/H1 (Beuningen).

4.6.4 Windturbines

In het door Provinciale Staten gekozen basisscenario energiebeleid zijn maatregelen voorzien om ruimtelijke randvoorwaarden voor duurzame energievoorziening te scheppen. Het betreft met name een aanscherping van het ruimtelijk beleid voor windturbines, aandacht voor vestigingslocaties voor biomassa-installaties met zware milieucategorie en optimale energie-infrastructuur in de (her)ontwikkeling van bedrijventerreinen en woonwijken.

Ten behoeve van vergroting van de bijdrage van windenergie is in een streekplanherziening in 2001 ruimtelijke afgewogen in welke gebiedscategorieën in Gelderland windturbines kunnen worden geplaatst. Aangezien de provincie zich heeft gecommitteerd aan de verplichting om voor 2006 een doorwerking van de Gelderse taakstelling van 60 megawatt in de bestemmingsplannen te realiseren, wil de provincie in het ontwerp-streekplan zoekzones voor de plaatsing van windturbines opnemen die meer sturing geven aan de locatiekeuze van gemeenten met het oog op effectieve, meer grootschalige, clustering van windturbines.

5.1 Algemeen

De provincie heeft medio 2003 aan de regionale samenwerkingsverbanden van gemeenten gevraagd bouwstenen aan te reiken voor het gebiedsspecifiek beleid van het streekplan. Deze bouwstenen zijn aangereikt in de vorm van regionale structuurvisies. Deze bevatten een visie op basis van de ruimtelijke structuren van het gebied, de waardering daarvan (het zg. ruimtelijk structuurbeeld) en de ruimtelijke opgaven (het programma) voor de accommodatie van de ruimtebehoefte. De visie is verwoord in beleidsaanbevelingen en -kaarten met de gewenste ruimtelijke ontwikkeling voor de regio voor de komende streekplanperiode en vaak met een doorkijk naar de langere termijn. De visies gaan vooral in op de gewenste verstedelijking en de daarbij passende positie van de stedelijke kernen en netwerken en op de opgaven voor het landelijk gebied. De visies zijn in zeer korte tijd door de samenwerkende gemeenten tot stand gebracht en vormen zeer bruikbare bouwstenen voor het streekplanproces. De visies zijn door de betrokken portefeuillehouders ruimtelijke ordening van gemeenten en provincie als bouwsteen aanvaard. *Thans lopen in diverse regio's nog consultaties en discussies met gemeenteraden en andere partijen.* De inhoud van de visies is sterk kwalitatief van aard, zicht op de omvang van programma's is niet altijd gegeven.

Voor de volgende gebieden is een regionale structuurvisie opgesteld (zie hoofdk kaart voor regio-indeling)

- KAN
- Stedendriehoek (stedelijk netwerkgebied en het overige deel van de regio)
- Wageningen-Ede-Rhenen-Veenendaal / Vallei
- Noord-Veluwe
- Achterhoek
- Rivierenland

Voor de indeling van de gebieden is in principe uitgegaan van de WGR-grenzen, daarvan is voor regio's Noord-Veluwe, Stedendriehoek, Achterhoek en KAN op sommige plaatsen afgeweken om redenen van reeds goed lopende intergemeentelijke samenwerking op RO-gebied en de verwachte gemeentelijke herindeling van de Achterhoek.

In paragraaf 5.2 worden eerst de belangrijkste ambities, doelen en opgaven van de regio's weergegeven. Te zamen met de gekopieerde kaartbeelden (zie bijgevoegd kaartenpakket) kan paragraaf 5.2 gelezen worden als samenvatting op hoofdlijnen van de aangereikte regionale structuurvisies.

In paragraaf 5.3 wordt vervolgens door de provincie aangegeven wat zij als *belangrijkste ruimtelijke beleidsconclusies* ziet voor de regio's en welke elementen daarvoor uit de regionale structuurvisie wel of niet kunnen worden overgenomen. Er is voorzien in bespreking van deze Hoofdlijnennota met de gemeentelijke samenwerkingsverbanden. De uitkomsten daarvan en de nog lopende discussies met de gemeenteraden alsmede de reacties van belangenorganisaties en burgers kunnen aanleiding vormen de opvattingen verwoord in paragraaf 5.3 bij te stellen ten behoeve van het ontwerp streekplan.

5.2 De koers en ambities van de regio's

KAN

Het KAN heeft te zamen met de provincie een regionale structuurvisie voor het KAN gebied opgesteld, de zogenaamde Startnota voor het nieuwe Regionaal structuurplan 2005-2015. Daarmee is de dubbelfunctie van de structuurvisie aangegeven: bouwsteen voor het streekplan en start voor het nieuwe Regionaal structuurplan. In het huidige Regionaal Structuurplan is de ruimtevraag voor wonen, werken en infrastructuur verwerkt tot 2015. Tal van grootschalige projecten voor woningen, bedrijventerrein en infrastructuur zijn in uitvoering. Voor de planperiode 2005-2015 is de behoefte aan nieuwe locaties voor wonen en werken aanzienlijk minder groot. De opgave voor het KAN is, in tegenstelling tot tien jaar terug bij het vorige streekplan, niet een zoektocht naar nieuwe stedelijke uitbreidingen en nieuwe bedrijventerreinen. Een verschuiving van de aandacht is nodig naar een gerichte kwaliteitsimpuls in het bestaande stedelijk en landelijk gebied. In sommige delen van het KAN wordt nog wel beperkte toevoeging van woningen of bedrijven nodig geacht.

De Startnota Regionaal Structuurplan KAN 2005-2015 vat de kwaliteitsimpuls samen onder de noemer regionale transformatie. Deze regionale transformatie-opgave heeft tot doel het KAN verder te ontwikkelen als een aantrekkelijke regio voor huishoudens, bedrijven en bezoekers. Een regio die de concurrentie aan kan met vergelijkbare stedelijke netwerken in binnen- en buitenland. Voor deze concurrentieslag tussen netwerken is het bieden van voldoende uitbreidingsmogelijkheden en een goede bereikbaarheid niet meer voldoende. Dat gebeurt immers overal al. Het cultureel, creatief en innovatief klimaat, recreatieve mogelijkheden, omgevingskwaliteit (kortom: een algemeen gevoel van welbehagen) zijn steeds meer doorslaggevend voor de vestigingsplaatskeuze van huishoudens en bedrijven en de komst van bezoekers. Met de transformatie wordt getracht een impuls te geven aan de kwaliteit van het stedelijke netwerk KAN als een aantrekkelijke regio.

Voor ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied betekent dat het volgende:

- externe profilering KAN als (inter)nationaal stedelijk netwerk;
- versterken van vitaliteit van (dorpen in) het landelijk gebied;
- regiorail als ruggengraat voor stedelijke ontwikkeling;
- water sturend voor de ontwikkeling van de regio;
- kwaliteitsimpuls voor de bestaande steden.

De transformatie-opgave voor het stedelijk gebied moet zich volgens het KAN meer richten op:

- vernieuwing en aanpassing van de bestaande woningvoorraad (in het bijzonder van oudere stadswijken en voormalige groeikernen);
- bundeling van wonen, werken en voorzieningen bij infrastructurele knooppunten (stations aan de regiorail en stadspoorten);
- gebundelde ontwikkeling van bedrijventerreinen in zones langs de A15, A12 en de A73 met een clustering van specialismen, kennis en technologie;
- gerichte kwaliteitsimpuls in de dorpskernen van grotere dorpen.

De transformatieopgave in het landelijk gebied is gericht op:

- het duurzaam samenbrengen van verschillende functies die samen de ruimte gebruiken (bijvoorbeeld waterberging met landbouw of natuur);
- een specifieke kwaliteitsimpuls door het toevoegen van nieuwe functies (bijvoorbeeld een recreatief routenetwerk, stedelijke uitloopegebieden als Park Over-Betuwe, waterberging in de komgronden);
- het hergebruiken van in onbruik geraakte gronden of gebouwen (bijvoorbeeld van landbouw naar natuurgebied, vrijgekomen agrarische bebouwing geschikt maken voor wonen of recreatief verblijf).

Stedendriehoek

Voor de (WGR) regio Stedendriehoek zijn twee structuurvisies opgesteld: een voor het bundelingsgebied binnen het stedelijk netwerk Stedendriehoek, bestaande uit de steden Apeldoorn, Zutphen, Deventer met de daarbinnen gelegen kernen van Gorssel en Voorst en een voor het resterende, zogenaamde niet bundelingsgebied, nl. het grondgebied van de gemeenten Brummen, Warnsveld, Lochem en Vorden en het buitengebied van Apeldoorn, Gorssel en Voorst.

De regionale structuurvisie voor het stedelijk netwerk Stedendriehoek hanteert de volgende integrale ambitie: het vergroten van de variatie in (nieuwe) woon-, werk- en recreatiemilieus met het gelijktijdig ontwikkelen van nieuwe kwaliteiten in water, natuur, landschap en landbouw. Vanuit deze integrale ambitie wil de regio uitdrukkelijk relaties leggen met de sociale en economische dimensie. In economische termen gaat het vooral om het scheppen van een hoogwaardig vestigingsklimaat, werkgelegenheid, voldoende ontwikkelingsruimte, goede programmering en segmentering en promotie. Wat betreft sociale aspecten gaat het om leefbare wijken, dorpen en steden en een adequaat voorzieningenniveau op het gebied van werk, inkomen, onderwijs, zorg, welzijn, kunst, cultuur en sport en de spreiding en bereikbaarheid hiervan.

Tevens streeft de regio naar versterking van de onderlinge complementariteit en identiteit van kernen en deelgebieden: niet allemaal het zelfde doen, maar elkaar aanvullen, voortbouwend op eigen kwaliteiten.

Voor het realiseren van het regionaal stedelijk netwerk Stedendriehoek is bundeling het leidend principe. Dit houdt in dat het regionale programma voor wonen, werken en voorzieningen zoveel mogelijk gebundeld moet worden gerealiseerd binnen het stedelijk netwerk. Het overgrote deel van de woningbouwopgave ligt in de steden Apeldoorn, Zutphen en Deventer en de dorpen in het bundelingsgebied gelegen in de gemeenten Gorssel en Voorst. Het overige deel van de woningbouwopgave vindt buiten het bundelingsgebied plaats in de gemeenten Lochem, Warnsveld, Brummen en Vorden.

Het stedelijk netwerk Stedendriehoek wordt in de regio bescheiden aangevuld met de positie van Lochem ten aanzien van werkgelegenheids- en verzorgingsfuncties voor de noordelijke Achterhoek. De ligging aan een spoorlijn en het Twentekanaal, plus de nabijheid van de A1 bieden goede randvoorwaarden. De subregionale status betekent dat er in Lochem mogelijkheden zullen zijn voor opvang van bedrijvigheid uit de regio.

Op basis van het "Ruimtelijk structuurbeeld 2030 stedelijk netwerk Stedendriehoek" hebben de gemeenten in het stedelijk netwerkgebied van de regio

Stedendriehoek zich uitgesproken voor de volgende koers voor het stedelijk netwerk:

- Stedendriehoek als regionaal stedelijk netwerk
- ontwikkeling natte ecologische kwaliteiten en de bypasses Zutphen en Deventer (als veiligheidsmaatregel in het kader van ruimte voor de rivier in combinatie met de ontwikkeling van ruimtelijke kwaliteiten)
- ecologische verbindingszone Beekbergse poort
- opvang toename regionale mobiliteit door verbetering van infra, realisatie nieuwe bruggen en Regiorail
- nieuw programma wonen via de twee IJsselsprongen, herontwikkeling bestaand stedelijk gebied en extra groei Voorst
- nieuw programma werken via regionale bedrijventerreinen Beekbergen (A1) en Biezenmaten (oksel A1/A50) en betere benutting en uitbreiding bestaande bedrijventerreinen
- groene woonlandschappen: kleinschalige extensieve groene woonmilieus als belangrijke toevoeging aan de regionale woningmarkt.
- ruimte voor glastuinbouw voor concentratie van hervestiging van bestaand glas uit de regio.
- Regionaal park Bussloo in het middengebied: versterking toeristisch-recreatieve kwaliteiten. Concentratie van activiteiten in een hoogwaardig landschap, combinatie van extensieve en later ook intensieve recreatieve voorzieningen
- van structuurvisie naar investeringsprogramma en projecten.

In de structuurvisie voor het overige deel van de regio, de zogenaamde “buiten-kant van de Stedendriehoek” wordt gekoerst op:

- *opvang eigen groei door “bouwen met het landschap”*
- functie Lochem voor werken en voorzieningen Noordelijke Achterhoek
- waardevolle open landschappen: verticale veranderingen mogen het landschapsbeeld niet verstoren, wel zoeken naar een positieve bijdrage en versterking van de landbouw.
- voor het CVN geldt het ongeschonden laten van de huidige gebiedsbegrenzing, de overgangen en versterking van de ecologische waarden.
- Apeldoorns kanaal als motief voor versterking van toeristisch-recreatief product.

WERV/Vallei

De hoofdpoging van de Vallei is het geleiden van de ruimtelijke druk die enerzijds gerelateerd is aan de goede bereikbaarheid (A28, A1, A12) en de nabijheid van grootstedelijke concentraties als de Randstad en het KAN en anderzijds als autonome groei is te kwalificeren. De regio kiest voor een regionale bundeling van wonen, werken en voorzieningen in het stedelijk netwerk WERV. WERV wordt getypeerd als bundelingsgebied. Op termijn, de Regionale structuurvisie praat over na 2015, is een uitbreiding van het stedelijk netwerk WERV mogelijk met Barneveld. De regio wil deze ontwikkelingsmogelijkheid in de streekplanperiode nader onderzoeken. De combinatie van autosnelweg (A30) en spoor (Valleilijn) maakt het volgens de regio mogelijk in dit gebied tot intensivering van stedelijke functies over te gaan. Deze keuze wordt nadrukkelijk gezien in samenhang met de wens om een duurzame vitale groene ruimte te creëren als overgang van Randstad naar Oost-Nederland.

Koers ruimtelijke ontwikkelingen:

- bundeling en herstructureringsopgave voor wonen, werken voorzieningen in WERV als regionaal stedelijk netwerk;
- regionale knopenstrategie voor de ontwikkeling van wonen, werken en voorzieningen, met centrumgebied Veenendaal, Veenendaal-de Klomp, stationsgebied Ede, Barneveld (A1) en Nijkerk (A28) als knooppuntlocaties;
- inzet op verstedelijking na 2015 langs regionale bundeling van Valleilijn en A30, gedurende streekplanperiode studie naar uitbreiding van WERV met Barneveld;
- beken als drager voor natte natuur, waterberging, routegebonden recreatie, functieverandering van vrijkomende agrarische bebouwing;
- uitwerken Food-Valley concept als samenhangend stelsel in de voedselketen van kennisontwikkeling tot voedselproductie;
- sterlocaties voor intensieve veehouderij als voorbeeld voor de vernieuwing van de sector en gekoppeld aan vernieuwing van het landschap;
- verbetering van de kwaliteit en vitaliteit van landelijk gebied in de groene Valleiband als ecologische verbinding;
- Heuvelrug/Veluwe, als berging voor water, als recreatiegebied en als buffer Randstad/ Amersfoort met Oost Nederland;
- ontwikkeling toerisme en recreatie, geënt op cultuurhistorische en landschappelijke waarden.

Noord-Veluwe

De hoofddoelstelling van de regionale structuurvisie Noord Veluwe is: “zorg dragen voor leefbare gemeenschappen in een hoogwaardige omgeving, waarbij natuur en landschap én leefbaarheid vanuit wederzijds respect met elkaar in evenwicht zijn”. Deze doelstelling komt voort uit het breed verstaan van het begrip rentmeesterschap. In het verlengde van de hoofdoopgave wordt veel waarde gehecht aan sociale cohesie en participatie in sociale structuren van de kernen.

Het verstedelijkingsconcept zoals de regionale structuurvisie Noord Veluwe dat voorstelt bestaat uit nederzettingen, intensieve en extensieve zwermgebieden, Veluwegemeenschappen en de centrale positie van Harderwijk. Voor de nederzettingen, als zwaartepunten voor de leefbaarheid, wordt een kwaliteitsimpuls voorgestaan, waarbij passende functieontwikkeling, herstructurering, bebouwing, openbare ruimte en verkeer integraal worden benaderd.

Opvallend zijn de voorstellen van de regio voor de zg. zwermgebieden. Zwermgebieden zijn gebieden waar naar mening van de regio in de loop van de tijd een menging is ontstaan van agrarisch gebruik, natuur en landschappelijke elementen, wonen, werken, recreatie en sport. Er is relatief veel bebouwing die verspreid in het gebied gelegen is (zwerm), waarbij de verspreide bebouwing onderdeel is gaan uitmaken van de karakteristiek van het gebied. Onderscheid wordt gemaakt tussen intensief en extensief zwermgebied. Intensieve zwermgebieden zijn stad-land menggebieden met een hoge concentratie van gebouwen en functies, veelal oude linten en gehuchten en in de nabijheid gelegen van kernen. Extensieve zwermgebieden hebben veel overeenkomsten met intensieve zwermgebieden, met dien verstande dat ze een minder dichte bebouwingsintensiteit hebben of verder van de kernen liggen. De agrarische functie is meestal nog nadrukkelijk aanwezig. De zwermgebieden liggen op de Veluweflanken, zowel

ten westen als ten oosten van het Veluwemassief. Het beleid voor deze zwermgebieden, zo wordt in de regionale structuurvisie gesteld, richt zich op het versterken van de ruimtelijke kwaliteit van deze gebieden en het benutten van functionele mogelijkheden via herstructurering en in de intensieve zwermgebieden tevens via nieuwe 'rode' activiteiten. Een dergelijke verstedelijkingsopgave in het buitengebied wordt nadrukkelijk gekoppeld aan een kwaliteitsimpuls voor water, natuur & landschap, landbouw, cultuurhistorie, leefbaarheid via het opstellen van ruimtelijke kwaliteitsplannen ('rood voor kwaliteit').

Harderwijk behoudt en versterkt haar centrale positie in met name het noordwestelijk deel van de regio. De centrumfunctie richt zich op concentratie van voorzieningen en werkgelegenheid en op de opvangtaak van (regionaal) woningzoekenden. Middels het gewenste intercity-station kan de stad zich verder als regiohart profileren. Onderkend wordt dat steden als Amersfoort, Zwolle en Apeldoorn eveneens van belang zijn voor de regio.

Bovenstaande leidt tot de volgende koers voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen :

- meer rood in buitengebied als kwaliteitsversterking stad-land menggebied: zwermen om kernen
- behoud agrarische karakteristiek in landelijk gebied
- extensivering ruimtegebruik in kerngebied Veluwe in samenhang met:
- betere toeristisch-recreatieve benutting randzone Veluwe: CVN grens ontwikkelingsgericht en hanteren
- ruimte voor eigen leefgemeenschap in Veluwedorpen
- (deels al voorziene) regionale projecten zoals het intergemeentelijke bedrijventerrein Hattermerbroek en regionaal bedrijventerrein bij Harderwijk, verbetering verbinding Elburg en A28.

Achterhoek

Uitgangspunt voor de regio in haar structuurvisie is om de Achterhoek verder te ontwikkelen als een economisch, sociaal en cultureel zelfstandige regio die zich naar buiten toe met name profileert met haar kleinschaligheid en landschappelijke kwaliteiten. Het Achterhoekse landschap zal in de toekomst ongetwijfeld veranderen. De ontwikkelingen in de landbouw, de toenemende behoefte aan recreatie, de mogelijke komst van de autosnelweg A18 en de schaalvergroting in de voorzieningen zullen enerzijds ruimte scheppen en anderzijds ruimte vragen. Zaak is om met het oog op de ruimtelijke kwaliteit de opnamecapaciteit van het karakteristieke landschap te bewaken teneinde het veranderingsproces in goede banen te leiden.

De Regionale Structuurvisie voor de Achterhoek kiest voor de volgende koers voor ruimtelijke ontwikkelingen:

- gelaagd zoneringsprincipe van ruimtelijke concentratie in landelijk gebied (landbouw centraal, andere functies via vrijkomende agrarische bebouwing), dorpenlandschap (ruimte voor lokale groei onder meer ter versterking van leefbaarheid) en dragerzone (mogelijkheden voor grootschalige ontwikkelingen in concentratiepunten langs N18/A18 en A12);
- kwaliteitscontouren als zoekruimte voor uitbreidingen rond de dorpen en kernen in de dragerzone en het dorpenlandschap, de regio wil deze in 2004 opstellen;

- recreatie en toerisme, zorg en persoonlijke dienstverlening als belangrijke nieuwe economische dragers;
- verschillende agrarische cultuurlandschappen als belangrijke identiteitsdrag-ers voor de Achterhoek, regio heeft staalkaart opgesteld met landschapsty-pen die als leidraad dient voor de inpassing van nieuwe functies;
- landbouwontwikkelingsgebieden als voorbeeld voor vernieuwing van de intensieve veehouderij;
- voorwaarden voor hergebruik van vrijkomende agrarische gebouwen dif-ferentiëren per gebied;
- beekstelsysteem ecologisch inrichten en weer zichtbaar maken in het landschap;
- opwaardering van de N18/aanleg A18 voor een gebundelde afwikkeling van het verkeer.

Rivierenland

De regionale structuurvisie Rivierenland formuleert als hoofdpoging het behou-den en versterken van het unieke karakter van de regio rond de ruimtelijke structuurdragers die de eigenheid van dit landschap bepalen. De ruimtelijke structuurdragers zijn de uiterwaarden, dijken, oeverwallen en kommen en het cultuurhistorische landschap (bijvoorbeeld de Nieuwe Hollandse Waterlinie). De hoofdinfrastructuur wordt door de regio niet primair gezien als leidraad voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen maar wel als mede-ordenend. De ruimtelijke structuurdragers geven de richting aan waarin verstedelijking, de functies van het landelijk gebied, verkeer en vervoer, recreatie en toerisme en energievoorziening zich in het Rivierenland mogen ontwikkelen, zodat het unieke landschap met haar contrasten behouden blijft dan wel wordt versterkt. De regio kiest voor voortzetting van de huidige kernhiërarchie waarin Tiel een regionale opvangfunctie heeft voor wonen, werken en voorzieningen en kernen Zaltbommel, Geldermalsen, Culemborg, Druten een subregionale functie. De regio wil de mogelijke toepassing van de netwerkgedachte gaan onderzoeken. Voor de hele regio geldt een kwalitatieve benadering van nieuwe bebouwing, ruimtelijk geduid met de kwaliteitscontouren zoals deze voor de periode tot 2015 rond de kernen zijn getrokken in het kader van het Experiment ruimtelijk beleid Rivierenland (1998). De regio geeft aan dat de contouren weliswaar richtinggevend zijn voor de kortere termijn maar dat zoekgebieden voor nieuwe ontwikkelingen (na 2009) niet per se bij de betreffende kernen hoeven te worden gezocht. In het kader van het Experiment hebben de gemeenten in Rivierenland de rode contouren beperkt gewijzigd. De wijzigingen zullen worden betrokken bij de evaluatie van het Experiment.

Het ruimtelijk beeld op basis van de eerder genoemde structuurdragers en de opgaven voor het gebied leiden tot de volgende koers voor ruimtelijke ontwik-kelingen:

- water als structurerend element: meervoudig ruimtegebruik met verbreding van watergangen en concretiseren zoekgebieden waterberging
- contouren voor zoekruimte verstedelijking tot 2015 volgens experiment "een lijn voor kwaliteit" blijven uitgangspunt
- aanvullende zoekruimte voor bedrijvigheid met meerwaarde voor Rivieren-land als vestigingscriterium
- accent op impuls voor openbaar vervoer
- structurele maatregelen voor doorstroming bij brug Rhenen (N233)

- *functieverandering in het landelijk gebied voor kommen en oeverwallen gelijk*
- *meer nieuwe dijkwoningen*
- voor het landelijk gebied is de landbouw richtinggevend. Een landbouwvisie wordt opgesteld
- glastuinbouw herstructureren en concentreren in de Bommelerwaard en Tuil (Neerijnen)
- ontwikkeling meer samenhangend toeristisch-recreatief aanbod rond "boegbeelden" en concentratiepunten
- ruimtelijke projectenagenda.

5.3 Beleidsconclusies voor het gebiedsspecifieke beleid

De navolgende beleidsconclusies zien wij als meest richtinggevend voor de formulering van het gebiedsspecifieke ruimtelijke beleid voor de regio's in het ontwerp streekplan. Voorzover dat voorkomt hebben wij gemotiveerd aangegeven waarom sommige regio-voorstellen naar onze mening niet in het ontwerp streekplan kunnen worden overgenomen. Ook hebben wij gelet op het generieke beleid aangegeven welke conclusies wij als aanvullend op die van de regio willen beschouwen.

KAN

De inzet van het KAN om zoveel mogelijk via transformatie de stedelijke ruimtebehoefte voor de komende 10 jaar te accommoderen past zeer goed binnen de uitgangspunten voor een zuinig ruimtegebruik maar vraagt wel om een uitgekende uitvoeringsstrategie, met name waar het gaat om de accommodatie van nieuwe regionale bedrijvigheid.

Voor het "profiel" voor de regionale bedrijvigheid in het KAN zien wij bedrijvigheid met een (inter)nationaal verzorgingsgebied, zoals de (inter)nationale industriële sector, daarnaast zullen bedrijven gericht op het 'Health-Valley'-concept daar een plaats moeten krijgen. Door de strategische ligging van het gebied in het multimodale netwerk van vervoersverbindingen zal het gebied ook een functie vervullen voor de commerciële dienstverlening. Om de maakindustrie te behouden en zoveel mogelijk vrachtverkeer van de weg af te krijgen blijft aandacht voor meer duurzame transportwijzen over water en rail noodzakelijk.

Ten aanzien van het Rail Service Centre (RSC) nabij Valburg willen wij op de Startnota het volgende aanvullen: wij hebben reeds in 2002 uitgesproken de ontwikkeling van het RSC te ondersteunen. Dit RSC is gelieerd aan het CUP (Container-uitwisselpunt) gelegen aan de Betuwelijn. Naast het RSC gaan wij ook uit van een ruimtelijke reservering van het gebied bij het RSC die ontwikkeling van een gelieerd bedrijventerrein (Bimodaal Transport) op termijn niet frustreert. Gezamenlijk met het KAN bepalen wij in het ontwerp streekplan en RSP onze voorkeur voor de derde Waaloverschrijdende verbinding.

De transformatie voor het landelijk gebied vraagt om nadere uitwerking in samenwerking met de provincie en waterbeheerders.

Met het oog op de samenloop van wateropgaven in de lagere delen van het KAN gebied is in samenwerking met de waterbeheerders verhoging van de zoekinspanning en een detaillering van de begrenzing van waterbergingsgebieden en rivierretentie dringend gewenst.

Voor glastuinbouw in het KAN-gebied geldt als uitgangspunt vestiging op de projectlocatie Bergerden (en in de toekomst ook Kamerveert).

Beleidsconclusies conform de visie van het KAN:

- *transformatie van stedelijk gebied accommoderen (incl. nieuwe regionale bedrijvigheid)*
- *transformatie van landelijk gebied nader uitwerken*
- *begrenzen van waterbergingsgebieden en rivierretentie*
- *concentreren glastuinbouw in projectlocatie Bergerden*

Aanvullende beleidsconclusies provincie:

- *reserveren Rail Service Centre en daaraan gelieerd bedrijventerrein (bimodaal transport) nabij Valburg*
- *keuze in ontwerp streekplan en RSP voor derde Waaloverschrijdende verbinding*
- *ruimte voor zoekzones regionale bedrijvigheid langs A12/A15/A73 en A50*

Stedendriehoek

In het landschap van Veluwemassief, Veluweflanken, IJsselvallei en Graafschap wordt het stedelijk netwerk Apeldoorn, Zutphen en Deventer, inclusief mid-dengebied, verder uitgebouwd. Het Veluwemassief wordt als éénheid benaderd. De Veluweflanken met zijn dorpen mogen niet dichtgroeien, realisatie van de groene wiggen en ecologische poorten moet dat voorkomen. De open gebieden van de IJsselvallei worden behouden en voor de Graafschap geldt nadrukkelijk het streven naar een vitaal platteland. De Stedendriehoek biedt door de gunstige ligging perspectief voor arbeidsintensieve functies zoals o.a. ICT, maatschappelijke diensten, de toeristische sector, media- en procestechnologie. Daarnaast moeten bedrijven gericht op het Food-Valley / A1-eiwitcorridor concept daar een plaats krijgen.

De provincie onderschrijft de voorstellen voor de verstedelijkingsopgave van het stedelijk netwerk ten volle. Het stedelijk gebied van de Stedendriehoek zullen wij in samenspraak met Overijssel aanwijzen als (inter)provinciaal stedelijk netwerk. De op termijn daarvoor noodzakelijke IJsselsprongen dienen voortdurend in samenhang met de bypasses voor ruimte voor rivier bij Zutphen (en Deventer) en met aanpassing van het regionaal wegennet, de A1 en het openbaar vervoer te worden beschouwd.

Het voorstel voor een meer regionale positie van Lochem wordt conform de beide structuurvisies ingevuld in een rol op het gebied van de regionale bedrijvigheid voor de Noord-Achterhoek. De voorstellen van de regio om aanvullend op de mogelijkheden voor hergebruik van vrijgekomen gebouwen nieuw rood in het buitengebied toe te staan zijn niet akkoord, tenzij het gaat om gebieden / zones die als zoekzone worden aangemerkt (zie Hoofdstuk 4).

Voor de glastuinbouw in de regio ligt er een bijzondere opgave in aanvulling op onze generieke lijn voor de glastuinbouw, wanneer er bij de nadere uitwerking van de plannen voor de Stedendriehoek blijkt dat veel van de bedrijven in de gemeente Voorst moeten verdwijnen in verband met stedelijke uitbreidingen. Voor de regio ligt er dan een opgave om binnen generieke, in het streekplan te formuleren randvoorwaarden een alternatieve vestigingslocatie zoeken.

Beleidsconclusies conform de visie van de regio Stedendriehoek:

- bundeling van verstedelijkingsopgave in het (inter)provinciaal stedelijk netwerk (incl. IJsselsprongen in samenhang met bypasses)
- een regionale positie voor Lochem voor wat betreft werken
- beschermen en ontwikkelen van het Centraal Veluws Natuurgebied als éénheid (incl. uitwerken van groene wiggens en ecologische poorten)
- behouden van de karakteristieke open gebieden in de IJsselvallei
- hervestigen van bestaande glastuinbouwbedrijven uit de regio op nader te bepalen projectlocatie in het bundelingsgebied
- onderhouwing en uitwerking van nieuw rood in het buitengebied waar nieuwe stad/land relaties een rol spelen

Aanvullende beleidsconclusie provincie:

- groene woonlandschappen realiseren primair door middel van hergebruik vrijgekomen gebouwen buitengebied

WERV/Vallei

In de lijn van ons al eerder gezamenlijk met de WERV-gemeenten en Utrecht uitgezette koers wijzen wij WERV aan als stedelijk netwerk van (inter)provinciaal belang. Voor de kern Nijkerk zien wij nadrukkelijk een netwerkachtige samenhang met Amersfoort, verdere ondersteuning en investering van die relatie voor wat betreft openbaar vervoer binnen een onderling afgestemde verstedelijkingsopgave is wenselijk. Wij zijn ons bewust van de complexe positie van Barneveld in de relaties met de Randstad / Amersfoort enerzijds en WERV, mogelijk op wat langere termijn, anderzijds. Gezien de sterk groeiende ontwikkelingen op het gebied van wonen en werken in de Noordflank van de Randstad (Almere) en de invloed die de Randstad nu al heeft op Barneveld zien wij een bredere regionale oriëntatie van Barneveld op Amersfoort ontstaan. In de richting van WERV zijn netwerkvormingen denkbaar.

In aanvulling op de regionale structuurvisie voor deze regio signaleren wij dat Barneveld op het gebied van wonen, werken en voorzieningen zowel in de richting van Amersfoort / Nijkerk als in de richting van WERV in zekere zin naar een netwerkvorming toegroeit en dat uitwerking daarvan op initiatief van de regio wenselijk is. In de richting van WERV zou het op termijn kunnen gaan om stedelijke woonmilieus die aanvullend op de woonkwaliteiten in Ede / Wageningen zijn voorzien. Daarnaast kan het ook gaan om werkmilieus (Food-Valley). Als tussenstap naar mogelijke netwerk vorming is een regionale positie van Barneveld zeer wel denkbaar. Wij vinden dat een zorgvuldige afweging niet moet worden belemmerd. Daarom wordt voorgesteld deze mogelijke verstedelijkingsperspectieven voor Barneveld in discussie te brengen in relatie tot de opwaardering van de OV en infrastructuur in de regio. Deze discussie kan op korte termijn plaatsvinden tijdens de bedenkingenprocedure op het ontwerp Reconstructieplan Gelderse Vallei / Utrecht Oost en de consultatie van de regio / samenwerkende gemeenten over deze Hoofdlijnennota. Dit moet er toe leiden dat wij bij de vaststelling van het ontwerp streekplan een definitieve keuze kunnen maken voor de richting van de ruimtelijke ontwikkelingen in de gebieden tussen Barneveld en Ede en de A30 en de Valleilijn, die nu als landbouwontwikkeling zijn aangeduid in het ontwerp Reconstructieplan.

De regio zal wat betreft het "profiel" voor regionale bedrijvigheid de ruimtelijke voorwaarden moeten bieden voor de verdere uitbouw van het 'Food-Valley'-concept. Met het eerder genoemde 'Health-Valley'-concept in het KAN vormt dit concept het speerpunt van het kennisbeleid in Oost-Nederland dat we samen met de kennisinstellingen, regio's en bedrijfsleven uitwerken. Doel ervan is het genereren van economische spin off, ook in relatie met de agro-industriële betekenis van de A1 als de al eerder genoemde 'eiwit-corridor'.

De door de regio aangegeven toekomstige ontsluitingen rond Voorthuizen nemen wij over voorzover zij passen in de uitwerking van het Statenakkoord 2003-2007 en het PVVP2.

Wij willen in de verdere uitwerking van de opgaven door de regio een sterkere samenhang met de dragerfunctie van de beken in het gebied bepleiten.

Beleidsconclusies conform de visie van de regio WERV/Vallei:

- *bundeling van verstedelijkingsopgave in het (inter)provinciaal stedelijk netwerk WERV*
- *optimaliseren van verkeersontsluitingen rond Voorthuizen*
- *samenhang tussen ruimtelijke ontwikkelingen en de dragerfunctie van de beken*

Aanvullende beleidsconclusies provincie:

- *uitwerking netwerkvorming tussen Nijkerk en Amersfoort*
- *uitwerking positie Barneveld richting Nijkerk-Amersfoort en/of WERV*

Noord-Veluwe

Voor de flanken van Veluwemassief geldt het uitgangspunt dat de oude straatwegzone met de dorpen (kralensnoer) niet dichtslibt en volledig versteent. Daarom dienen groene wiggens en ecologische poorten de landschappelijke en natuurlijke overgangen tussen Centraal Veluws Natuurgebied (CVN) en de randgebieden te waarborgen. Het CVN wordt blijvend als éénheid beschouwd en valt als geheel binnen het gebied waarvoor vrijwaring van verstedelijking geldt. De randgebieden van de regio, Randmeerkust en IJsselvallei, behouden hun waardevolle open karakter. Harderwijk vervult haar centrale positie in de regio, de relaties met Amersfoort, Zwolle en Apeldoorn onderkend. Harderwijk heeft op de middellange termijn geen ruimte meer om de regionale bedrijvigheid te accommoderen, in een convenant met Flevoland is daarom de overlooph functie van Flevoland voor regionale bedrijvigheid vastgelegd. De regio zet terecht in op een goede accommodatie van de eigen lokale bedrijvigheid.

Wij zien in de "zwermen" benadering een duidelijke afwijking van de generieke denklijn van geen nieuw rood in het buitengebied. Dat neemt niet weg dat daar waar de door de regio in dergelijke gebieden kennelijk onderkende behoeften aan passende woonmilieus niet kunnen worden geaccommodeerd in vrijgekomen (agrarische) bebouwing nieuwe structuren voor verstedelijking op kleine schaal mogelijk moeten zijn. De uitwerking en onderbouwing daarvan zou deel moeten uitmaken van de te ontwikkelen zoekzones voor verstedelijking (zie hoofdstuk 4). De voorstellen van de regio kunnen daarvoor aanknopingspunten bieden. Daar kunnen echter andere grenzen uit voortvloeien dan nu in de regionale structuurvisie voor de intensieve en extensieve zwermen zijn aangeduid. De visie van de regio op de beperkte uitbreiding van de dorpen binnen het CVN past niet binnen onze beleidslijnen voor het CVN en Veluwe 2010, wel kan

de regio in het licht van de eerder geformuleerde benadering van het voorstel van de intensieve zwermgebieden zoeken naar specifieke oplossingen die wel verenigbaar zijn met Veluwe 2010 / CVN.

Wij nemen de uitkomsten van de overwegingen van de regio om de grenzen van het CVN aan te passen in verband met recreatie niet over. Wel willen wij in het kader van Veluwe 2010 en in het bijzonder Groei en Krimp samen met de regio zoeken naar mogelijkheden voor (her)vestiging van verblijfsrecreatie en de noodzakelijke stimulering van de recreatiesector. In ieder geval overwegen wij niet aan het Rijk voorstellen te doen voor aanpassing van de grenzen van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijngebieden.

Voorts verwachten wij in aanvulling op de visie van de regio een veel meer expliciet sturende rol voor de wateropgaven in het gebied op het terrein van natte natuur, waterberging en vrijwaring randmeerzone met het oog op toekomstige peilstijgingsrisico's van het IJsselmeer.

Beleidsconclusies conform de visie van de regio Noord-Veluwe:

- beschermen en ontwikkelen van het Centraal Veluws Natuurgebied als éénheid (incl. uitwerken van groene wippen en ecologische poorten)
- behouden van de karakteristieke open gebieden in de IJsselvallei en langs Randmeerkust
- versterken van de centrale positie van Harderwijk
- stimulering van de recreatiesector o.a. door het groei-krimp beleid

Aanvullende beleidsconclusies provincie:

- onderbouwing en uitwerking van een meer gespreide setting van een deel van de verstedelijkingsopgave als onderdeel van de uitwerking van de zoekzones voor verstedelijking
- een meer sturende rol van de wateropgaven (waterberging, natte natuur en vrijwaring Randmeerzone)

Achterhoek

De provincie deelt de visie van de regio op de netwerkvorming rond de A18/N18. Daarbij geldt echter wel de kanttekening dat de capaciteit van reeds voorziene regionale bedrijventerreinen en de mogelijkheden voor verdichting en intensivering van bestaande bedrijventerreinen in ruime mate zal voldoen aan de verwachte vraag. De kansen en mogelijkheden voor verstedelijking moeten voorts gedragen worden door een goed uitgekend ruimtelijk concept voor de doortrekking van de A18. Wij vragen aan de regio om tot een conceptuele uitwerking van de dragerzone te komen. Voorts dienen ontwikkelingen te passen in tempo en omvang van realisatie van de doortrekking. Aangezien de beschikbaarheid van middelen een lange(re) doorlooptijd voor de realisatie van de doortrekking kan betekenen wordt de netwerkvorming langs de A18 eerst op termijn als kansrijk gezien.

De Regionale Structuurvisie besteedt weinig aandacht aan de stedenband langs de Oude IJssel en de positie van Doetinchem e.o.. Hiervoor is in het kader van het streekplan 1996 de uitwerking IRIS opgesteld, met daaraan gekoppeld een uitvoeringsprogramma. De opgave voor de Oude IJsselstreek, zoals ook verwoord in IRIS, ligt in de herstructurering en transformatie van het bestaand

stedelijk gebied. Versterking van het stedelijk gebied met recreatieve, culturele en woonfuncties is mogelijk door een meer expliciete oriëntatie op de Oude IJssel en herinrichting van verouderde bedrijfsterrinen. Nieuwe grootschalige ontwikkelingen die vragen om uitbreidingen buiten de kernen laten zich, met uitzondering van Doetinchem, niet meer inpassen. Met Doetinchem als hoofdkern, is het mogelijk om langs de Oude IJssel een (klein)stedelijk woon- en leefklimaat te realiseren. Uit de Gelderse woonvisie blijkt dat de vraag naar stedelijke woonmilieus in de Achterhoek groter is dan dat Doetinchem op dit moment kan bieden. De stedenband langs de Oude IJssel biedt de mogelijkheid om toch aan de vraag te voldoen. Nieuwe economische dragers kunnen onder meer gevonden worden in de recreatieve en toeristische hoek en dienstverlenende bedrijven die willen profiteren van het kleinstedelijk karakter in een groene omgeving. De recreatie en toerisme kan zich richten op de overgangen tussen landelijke en stedelijke milieus.

Doetinchem heeft een bijzondere positie, gelegen als schakel in de Stedenband langs de Oude IJssel en in de dragerzone. De Oude-IJsselstad, centraal gelegen in de Achterhoek, kan de schakelfunctie gebruiken om het profiel als centrale kern verder uit te bouwen.

Wij zien in de zogenaamde staalkaart uit de Regionale Structuurvisie van de Achterhoek goede aanknopingspunten voor de uitwerking van de in hoofdstuk 4 geformuleerde generieke beleidsconclusies voor wonen in het buitengebied en de uitwerking van zoekzones voor verstedelijking.

Wij wijzen het voorstel voor verevening van nieuwe (recreatieve) woonbebouwing in de EHS ter financiering van grootschalige natuurontwikkeling af. Opgaven voor wonen dienen primair te volgen uit de regionale woonbehoeften zoals neergelegd in de regionale woonvisie.

In lijn met de visie van de regio zien wij ook de Achterhoek bij uitstek als de regio waar, naast het bieden van goede productiefaciliteiten voor de perspectievolle landbouw, ontwikkeling van nieuwe economische dragers is vereist. Op het gebied van recreatie en toerisme kan de Achterhoek zich profileren als een regio die het woon- en leefmilieu van de nabijgelegen stedelijke netwerken KAN en stedendriehoek aanvult, maar ook dat van het westelijk deel van Duitsland en overig Nederland. De mogelijkheden voor bedrijvigheid in de recreatieve sector zijn in de Achterhoek nog niet volledig benut. De bestaande kleinschalige voorzieningen dienen door samenwerking verder uit te groeien tot een robuust netwerk waarin men elkaar aanvult, bijvoorbeeld door het aanbieden van arrangementen. Nieuwe sectoren kunnen worden aangeboord zoals de persoonlijke dienstverlening, waarbij recreatie en lichamelijke verzorging in bijvoorbeeld kuuroorden, beautyfarms of zorghotels worden gecombineerd.

Beleidsconclusies conform de visie van de regio Achterhoek:

- handhaven van de centrale positie van Doetinchem e.o.
- uitwerking van wonen in het buitengebied op basis van een landschap-pelijke staalkaart
- ontwikkeling van nieuwe economische dragers voor het platteland, o.a. op het gebied van recreatie en toerisme

Aanvullende beleidsconclusies provincie:

- herstructurering en transformatie van bestaand stedelijk gebied in steden-band langs de Oude IJssel
- ontwikkeling van de N18/A18 zone (op termijn), op basis van een conceptu-ele uitwerking van de dragerzone

Rivierenland

Rivierenland als stromenland en binnentuin tegelijk. Het stromenland maakt het landschap van rivieren en uiterwaarden, oeverwallen en komgronden. Con-trasten en identiteiten worden behouden en versterkt. Maar Rivierenland is ook een binnentuin, gezien haar ligging tussen stedelijke kernen als Utrecht, Ede, Veenendaal, Wageningen, Arnhem, Nijmegen, Oss, 's-Hertogenbosch en Gorinchem.

Wij zien in het Rivierenland voor de toekomst een behoefte aan regionale bedrijvigheid ontstaan waarvoor na 2015, maar naar verwachting ook al eerder, een tekort aan ruimte bestaat. Gezien de structurerende werking van de hoofd-infrastructuur en de nu reeds geringe ruimte op de knooppunten achten wij het noodzakelijk dat de zoekruimte voor regionale bedrijvigheid wordt vergroot tot een zoekzone die Medel, de lokatie Biezenburg en de zone tussen Tiel en Geldermalsen omvat. De gebieden gelegen langs de A2 tussen Deil en Culemborg enerzijds en Zaltbommel anderzijds dienen zoveel mogelijk open te blijven. Voor de overige functies - wonen en voorzieningen - behoudt Tiel zijn regionale functie.

In Rivierenland is het "Convenant Bedrijventerreinen Rivierenland" gesloten waarin het vestigingscriterium 'meerwaarde voor Rivierenland' is opgenomen. Dat wil zeggen dat een bedrijf dat zich in Rivierenland wil vestigen een toegevoegde waarde voor de regio moet hebben. Aandachtspunten hierbij zijn arbeids-marktperspectief, aanvulling op huidige productiestructuur, relaties met andere reeds aanwezige sectoren/ketenfunctie, hoofdvestigingen en 'groene bedrijven'. Tiel/Geldermalsen e.o. vervult in deze regio de opvangfunctie voor regionale bedrijvigheid.

De inhoud van de ontwerp herziening van het huidige streekplan voor de Bom-melerwaard zal rekening houdend met de ingekomen bedenkingen worden over-genomen in het ontwerp streekplan. De provincie heeft de betrokken gemeenten gevraagd om een reactie op het voornemen van de provincie om af te zien van vaststelling van een afzonderlijke herziening door Provinciale Staten. Het gebied rond Tuil (Neerijnen) kan worden beschouwd als hervestigingslocatie voor glastuinbouw conform de eerder met Neerijnen gemaakte afspraken. Wij steunen de gedachten van de regio rond het organisch groeien van kernen en zoeken naar beperkte nieuwe woonconcentraties of linten (dijken) buiten de kernen, voorzover het gaat om zones of gebieden die gekenmerkt kunnen als stad / land relatiezone. Grootchalige ontwikkelingen op het terrein van dagrecreatie

en leisure zien wij als verstedelijking waarvoor de in hoofdstuk 4 uiteengezette generieke keuzen gelden.

Beleidsconclusies conform de visie van de regio Rivierenland:

- *handhaven van de centrale positie van Tiel*
- *behouden en versterken landschappelijke contrasten en identiteiten*
- *hervestigen glastuinbouwbedrijven in het gebied rond Tiel (Neerrijnen)*
- *opname regionaal plan Bommelerwaard in ontwerp streekplan*
- *uitwerking van wonen buiten de kernen volgens het concept van 'organisch groeien'*

Aanvullende beleidsconclusies provincie:

- *uitbreiding regionale bedrijvigheid in zoekruimte Tiel-Geldermalsen*
- *behoud van de open gebieden tussen Culemborg en Deil en tussen Deil en Zaltbommel*

Bijlage bij Hoofdpijnennota streekplan

Beleidskaarten regionale structuurvisies behorende bij paragraaf 5.1 van de Hoofdpijnennota.

De kaarten zijn afkomstig uit de regionale structuurvisies en geven de uitkomsten daarvan weer.

Regio:

Kaarten:

KAN
KAN

1. Sturingskaart (inter)nationaal
2. Sturingskaart (boven)regionaal

Stedendriehoek

Ruimtelijk structuurbeeld

Stedendriehoek

Stedendriehoek 2030

Structuurbeeld lange termijn niet
bundelingsgebied

WERV/Vallei
WERV/Vallei

Structuurbeeld De Vallei 2015
De Zevensprong van de Vallei

Noord-Veluwe

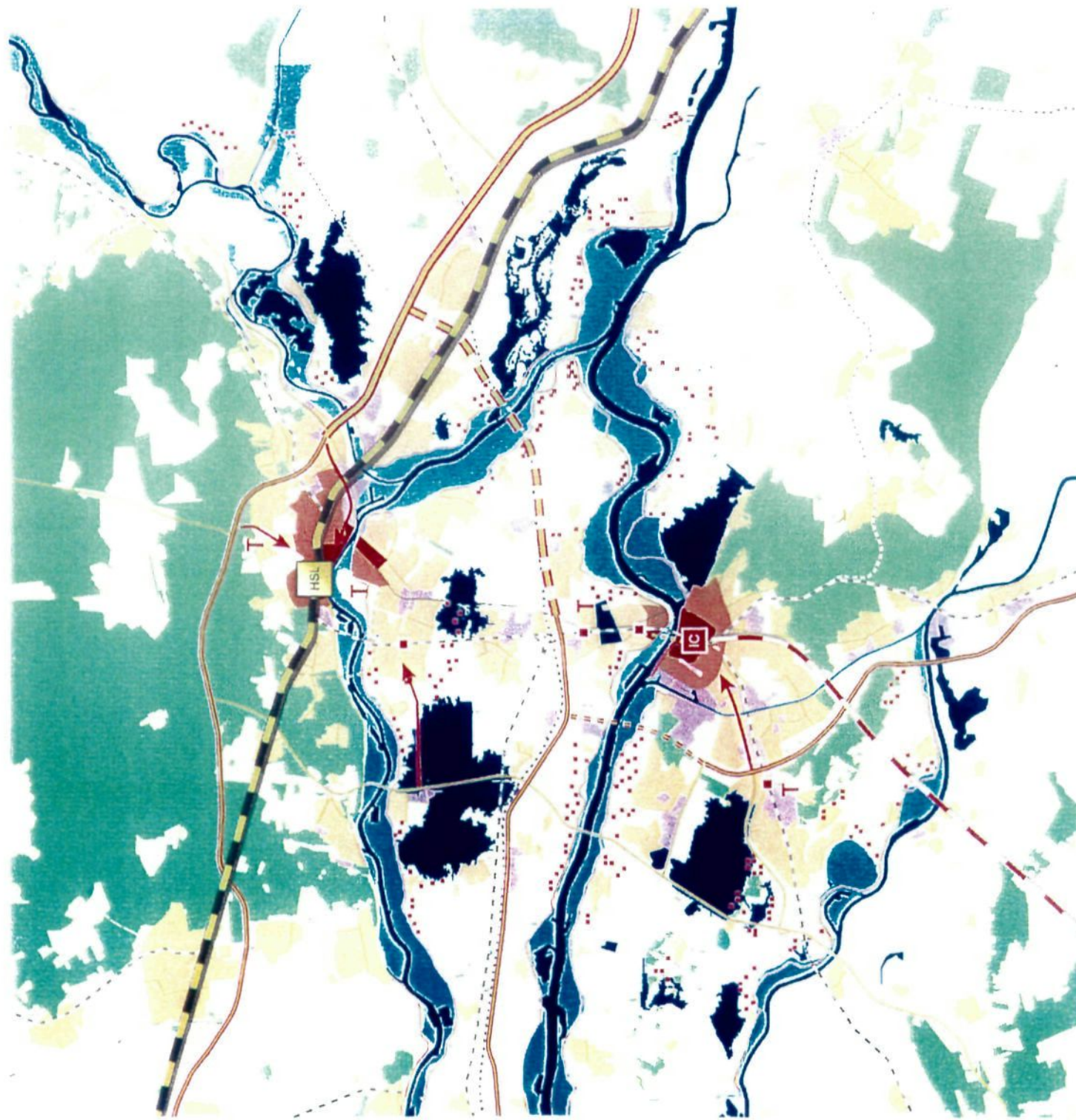
Strategiekaart

Achterhoek

Structuurvisie

Rivierenland

Visiekaart

1. Sturingskaart (inter)nationaal:
(Internationale beleidsvraagstukken

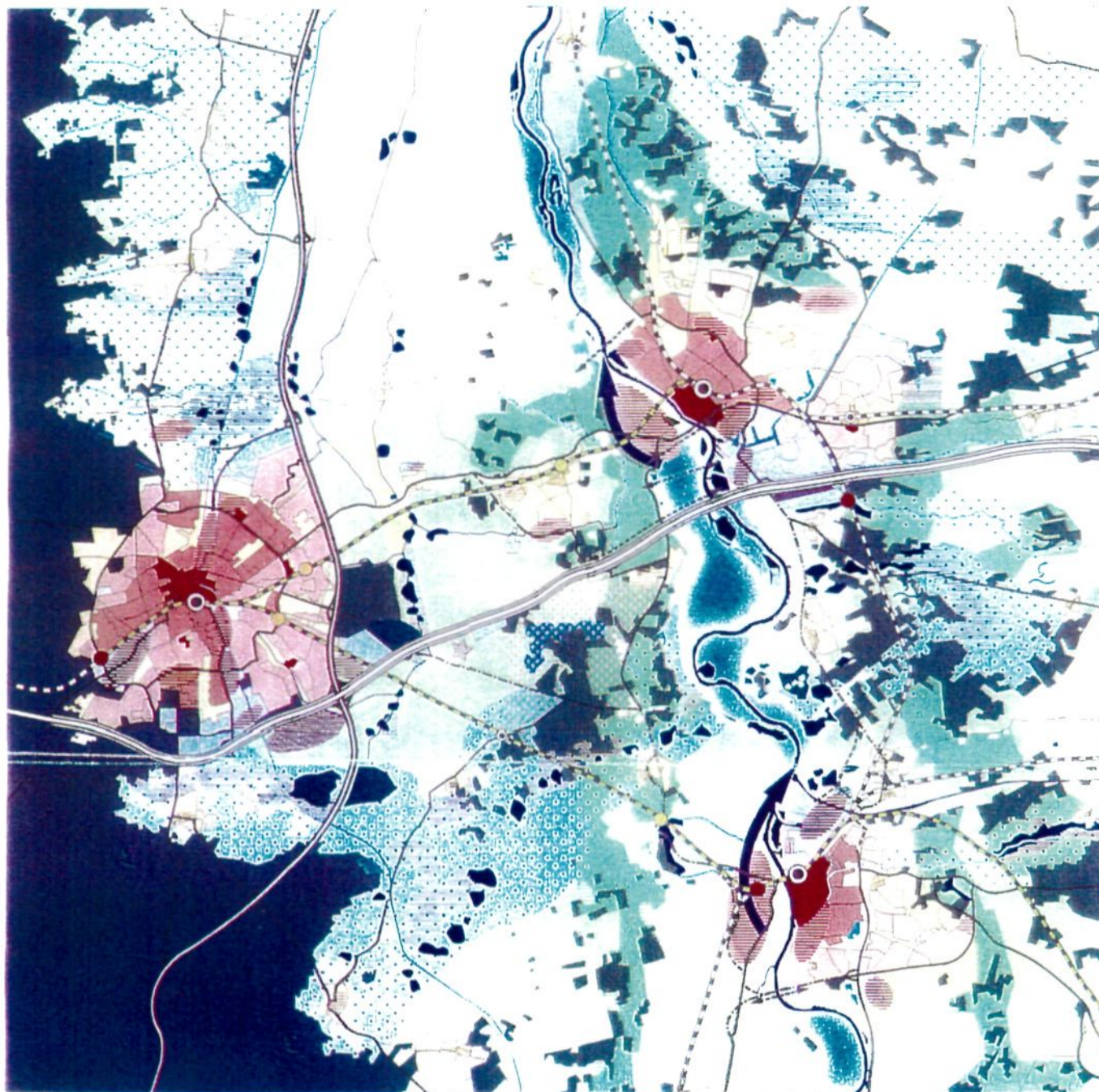
- HSL-oost Utrecht-Oberhausen
- Spoorverbinding Nijmegen-Eindhoven
- Doortrekking A15 - verbrediging A12
- (Internationale) profilering ontwikkeling HSL-station Arnhem
- Centrumstedelijke ontwikkeling Arnhem en Nijmegen
- Waterberging en -terentie; extensivering landelijk gebied
- (Beleids-)ruimte voor landelijk wonen

2. Sturingskaart (bovenregionaal):
(Bovenregionale ontwikkelingsvraagstukken)

- Ontwikkeling regionaal en nieuwe Natuura
- Stationenruimte en ontwikkeling tot subcentra
- Versterken relatie met Midden-Nederland
- Versterken en mogelijk maken samenwerking tussen Midden
- Profilering van werkvelden en onderverdelingen
- Herontwikkeling natuurgebieden
- Regionaal Landschapspark Rijksoverheid en Park Overijssel
- Ontwikkeling en inrichting van waterbergingslocaties

Ruimtelijk structuurbeeld Stedendriehoek 2030

Beleidskaart

2 februari 2004

Laag 1: ondergrond

- landelijk gebied, landbouw
- landelijk gebied, versterkte ontwikkeling
- natuurontwikkeling
- natuurverval landbouw
- natuurelke
- waterrecreatie (zwembadgebied)
- stroomgebied IJssel
- varuuten watergangen
- harsel sprengen en baten
- blauwe bypass, PKB route voor de rivier
- terugdringen grondwaterwinning
- bestaande bossen
- nieuwe bossen
- landschapbebouw
- groene buffer (p.t. blauwe bypass)

Laag 2: netwerken

- HS-station
- station regionaal spoor
- station regionaal, nieuw
- spoorlijn
- regionaal
- autosnelweg
- verbinding A1
- autoweg
- busweg, verbeteren doorstroming
- autoweg, nieuw
- landschapbebouw nieuwe IJsselbrug

Laag 3: occupatie

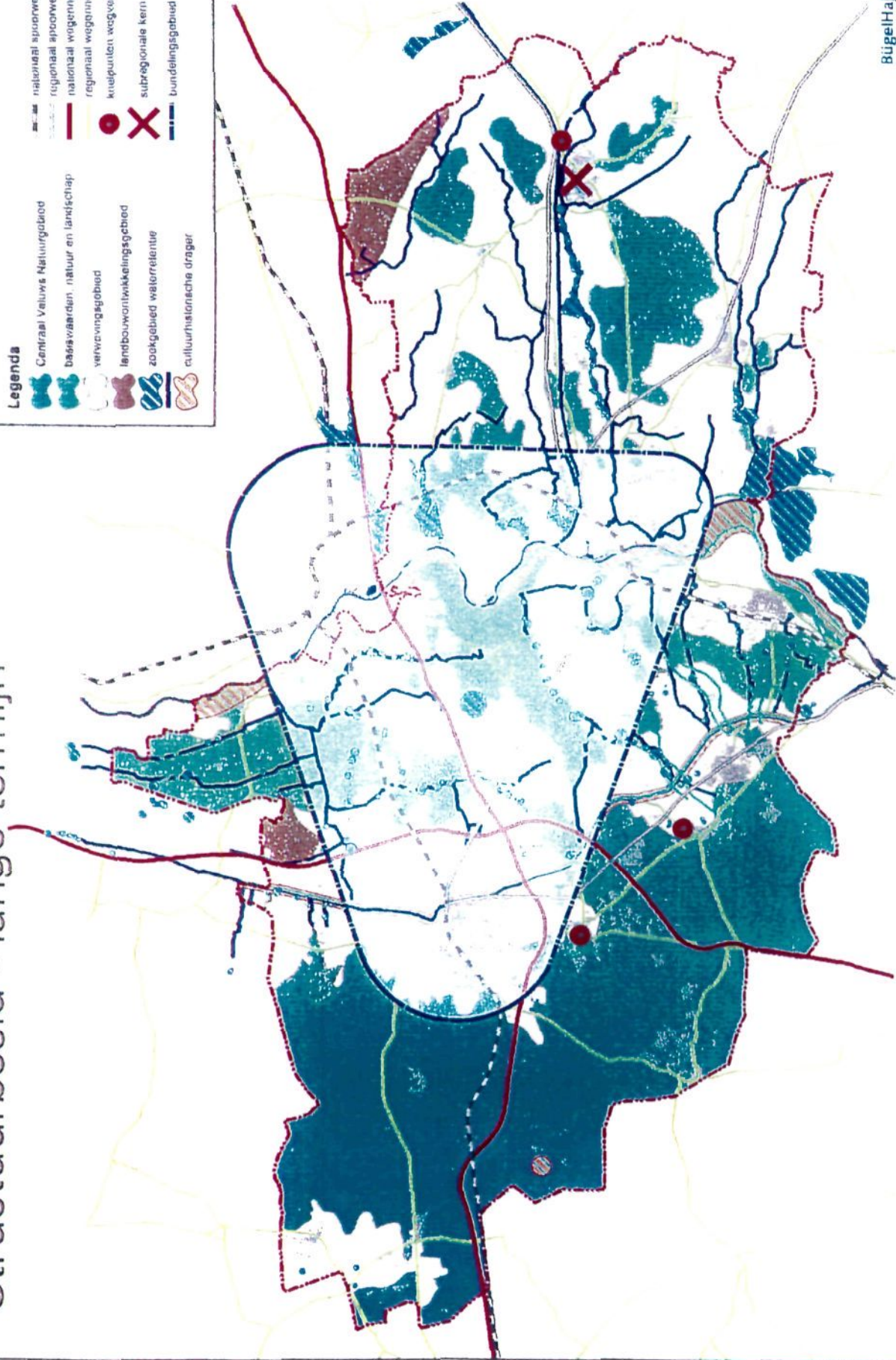
- centrum stedelijk milieu
- buiten centrum milieu
- groen stedelijk milieu
- centrum dorps milieu
- dorps woonmilieu
- landelijk woonmilieu
- representatief bedrijventerrein
- regulier bedrijventerrein
- zandgebiedzone
- stedelijk uitloopgebied / stedelijk groen
- regionaal park
- aan uitbreiding 2010 - 2030
- stedelijke herstructurering en uitbreiding
- stedelijke uitbreiding
- ontwikkeling dorpen
- ontwikkeling landelijk wonen
- representatief bedrijventerrein
- regulier bedrijventerrein
- glastuinbouw (mog aan te geven)
- ruimterestructurering bedrijventerrein IJssel
- ruimterestructurering bedrijventerrein IJssel

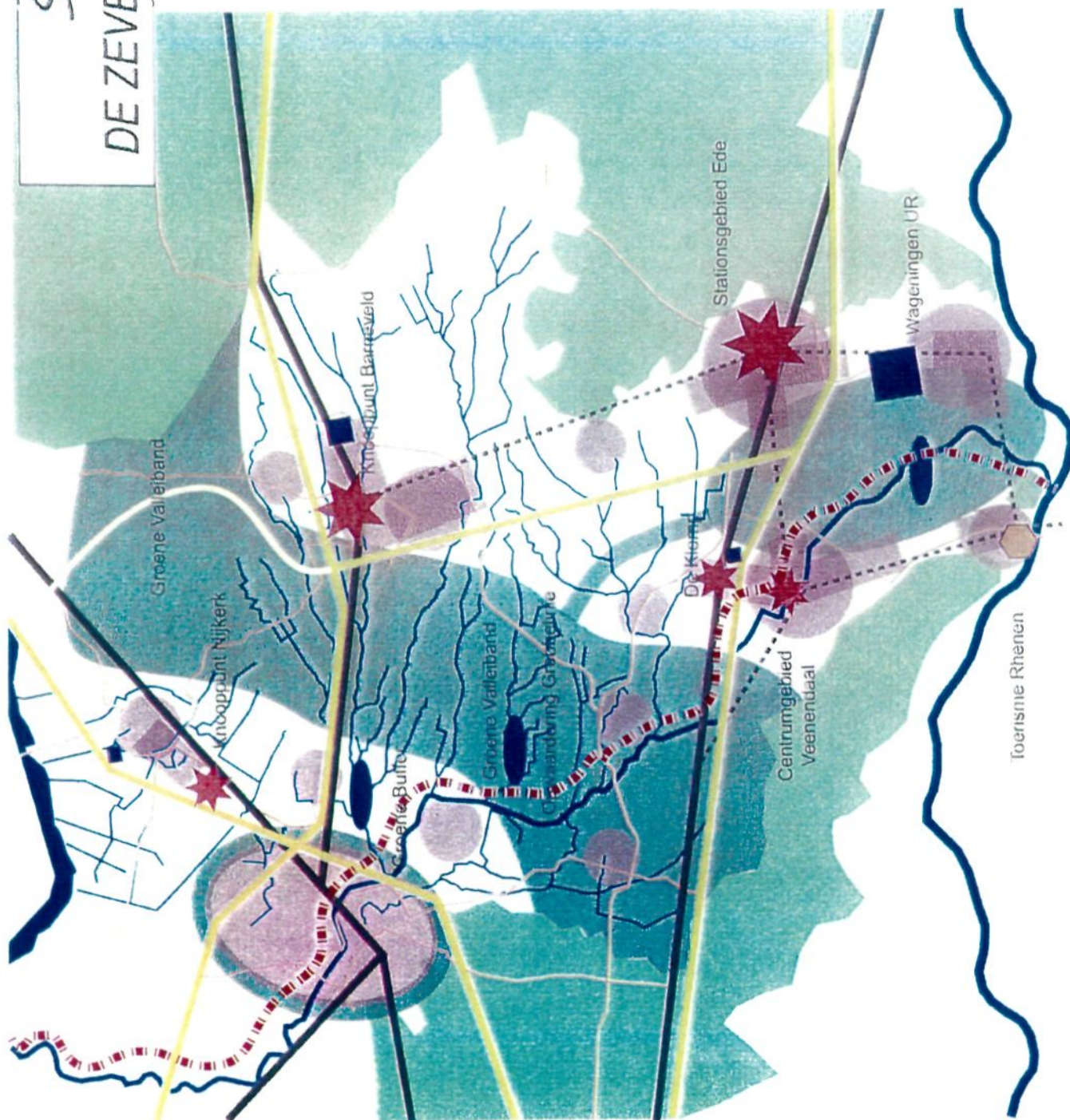
Structuurbeeld - lange termijn

Stedendriehoek niet-bundelingsgebied

Legenda

	Centraal Valuwe Natuurgebied		nationaal spoorweginet
	basiskaarten natuur en landschap		regionaal spoorweginet
	verrevinggebied		nationaal wegennet
	landbouwontwikkelingsgebied		regionaal wegennet
	zoekgebied waterretentie		kniepunten wegverkeer
	cultuurnatuurscha drager		subregionale kern
			bundelingsgebied

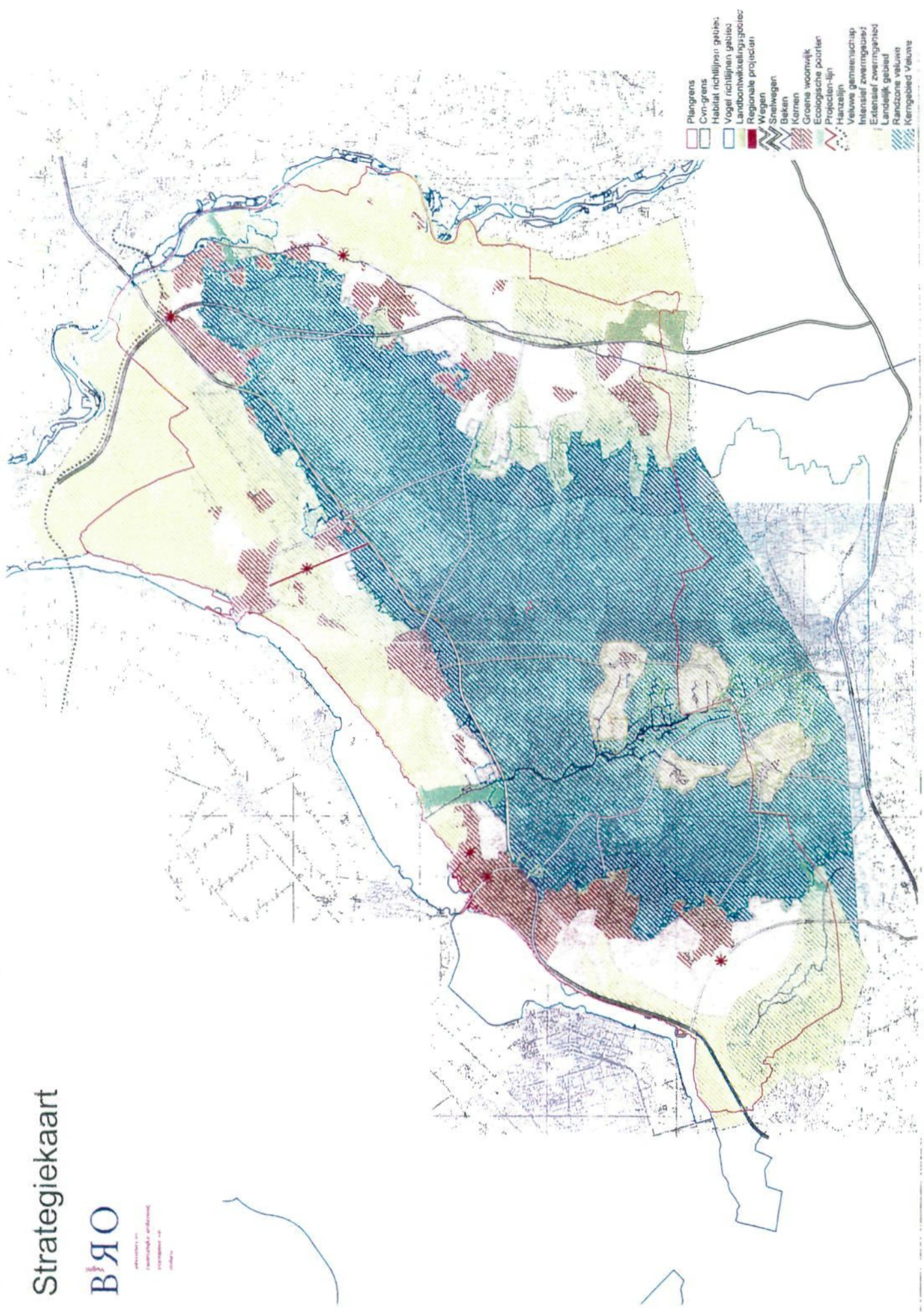

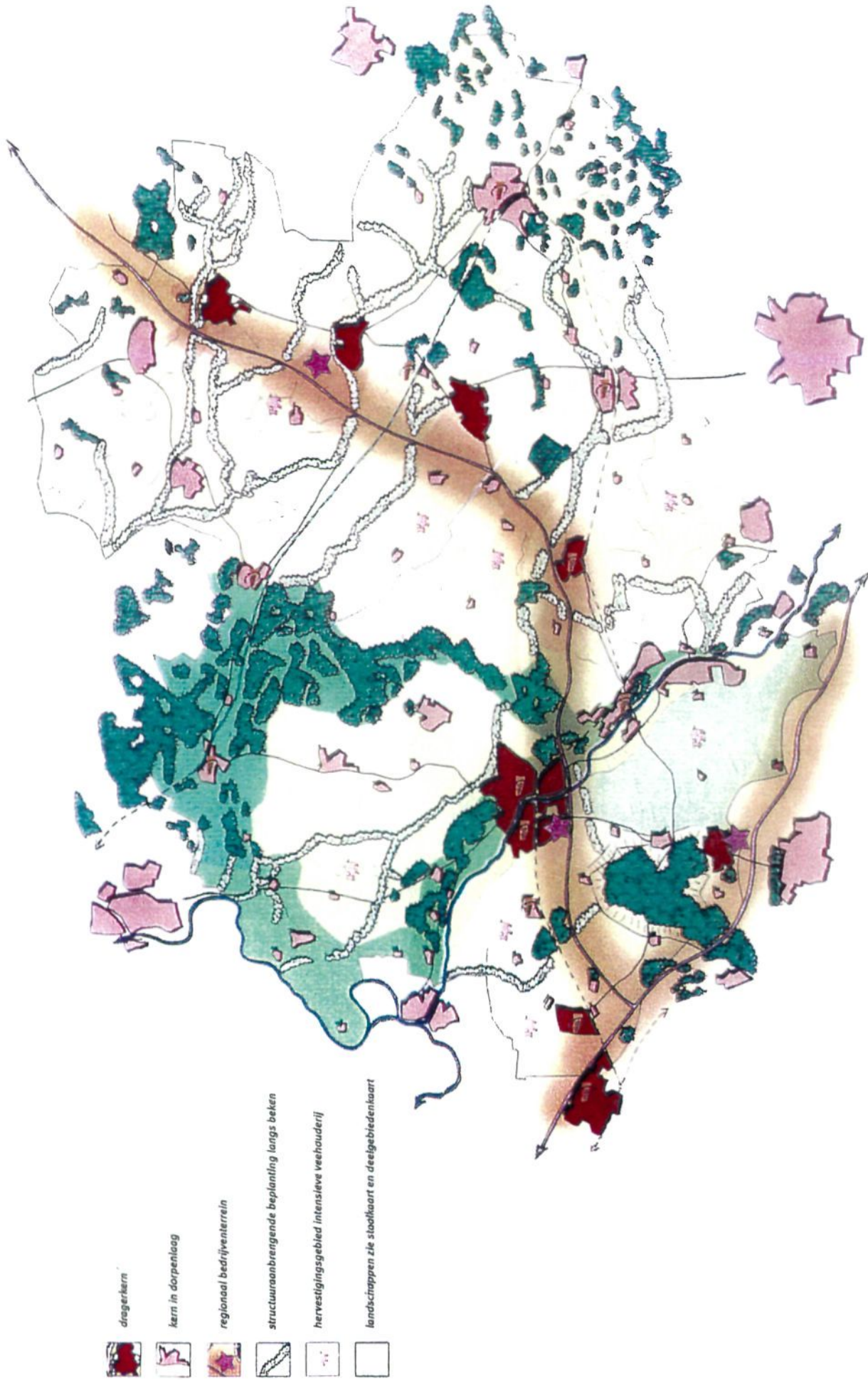

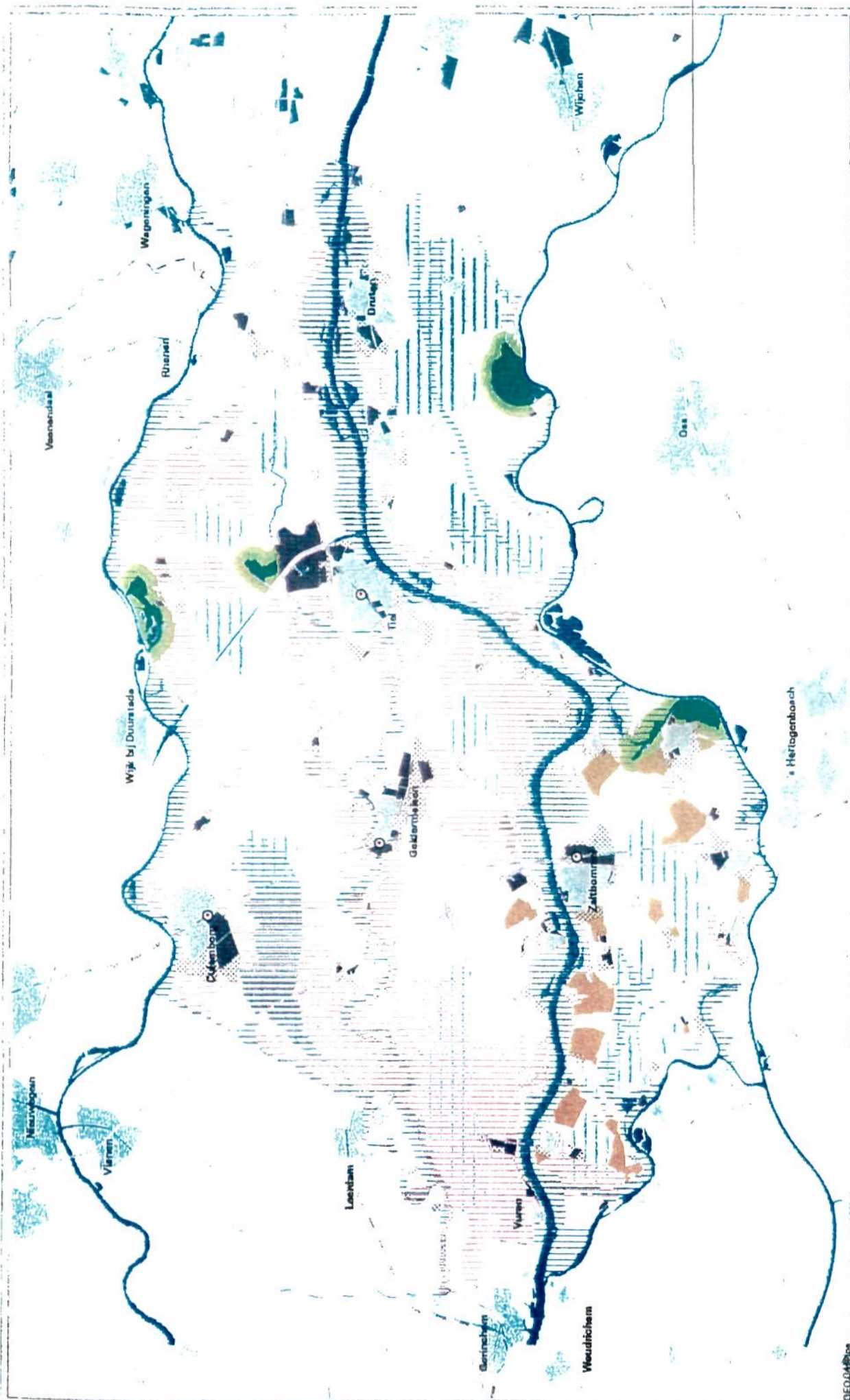
Strategiekaart

ВЯО

наименование
наименование
наименование

DEO/DA/2012

LEGENDA

- Versterking karakteristieke onovervallen
- functiemenging
- Behoud openheid en
- grasgebieden landbouw
- Uitruimingen
- Versterking recreatief concentratiepunt
- Mogelijke uitbreidingsrichting
- Concentratiegebieden glaswink
- Kernen
- Zoekgebied vestigingsrichting 2016
- Bedrijfskern
- Historisch landschap
- Zoekgebied waterberging
- Versterking natuurwaarden
- Wet
- Hoofdwegen
- Spoorwegen
- Verbetering toegankelijkheid stations

**Visiekaart
Rivierenland**

Kaart 7.1

